

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

**Nabývání státního občanství České republiky
(narozením, určením otcovství, nalezením na území
České republiky, osvojením, v souvislosti se
svěřením do náhradní péče a prohlášením)**

Roman Jordán

Plzeň 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Nabývání státního občanství České republiky (narozením, určením otcovství, nalezením na území České republiky, osvojením, v souvislosti se svěřením do náhradní péče a prohlášením)“

vypracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Plzni dne 28. března 2018

---

autor

Jordán Roman

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval všem, kteří mi během vypracování této práce pomáhali a podporovali mě v jejím dokončení.

Jmenovitě bych rád poděkoval vedoucímu práce panu JUDr. Václavu Henychovi za jeho rady během vypracování, bezmeznou trpělivost a vstřícnost.

Obsah

Čestné prohlášení	3
Poděkování	4
Úvod	7
1. Pojem státní občanství	9
1.1. Pojmy související se státním občanstvím	12
1.1.1. Dvojí občanství	12
1.1.2. Osoby bez státní příslušnosti.....	15
1.1.3. Občanství Evropské unie	17
1.1.4. Cizinec a jejich dělení podle pobytů	18
2. Historie vývoje vybraných titulů nabývání státního občanství ČSR a ČR.....	23
2.1. Nabývání státního občanství narozením a legitimací v letech 1918-1949 .	23
2.1.1. Narozením	23
2.1.2. Legitimace dítěte	24
2.2. Nabývání státního občanství narozením v letech 1949-1968	24
2.2.1. Narozením	25
2.3. Nabývání státního občanství ČR a ČSR narozením, volbou a navrácením za období let 1969-1992	26
2.3.1. Nabývání státního občanství ČSR a ČR narozením.....	26
2.3.2. Nabývání státního občanství ČSR a ČR určením otcovství.....	27
2.3.3. Nabývání státního občanství volbou	27
2.3.4. Nabývání státního občanství navrácením	28
2.4. Nabývání státního občanství ČR v letech 1993 až 2013	28
2.4.1. Narozením	29
2.4.2. Osvojením	29
2.4.3. Určením otcovství	30
2.4.4. Nalezením na území ČR	31
2.4.5. Prohlášením.....	31
2.5. Současná úprava účinná od 01. 01. 2014.....	32

3. Úprava státního občanství v rámci mezinárodního práva	35
4. Nabývání státního občanství podle zákona č. 186/2013 Sb.	37
4.1. Nabytí státního občanství narozením.....	37
4.2. Nabytí státního občanství určením otcovství.....	41
4.3. Nabytí státního občanství osvojením.....	46
4.4. Nabytí státního občanství nalezením na území ČR	47
4.5. Nabytí státního občanství prohlášením.....	49
4.5.1. Prohlášení podle §31	50
4.5.2. Prohlášení podle §32	52
4.5.3. Prohlášení podle §33	55
4.5.4. Prohlášení podle §34.....	56
4.5.5. Prohlášení podle §35	58
4.5.6. Prohlášení podle §36.....	60
4.6. Nabývání státního občanství svěřením do ústavní, pěstounské či jiné formy náhradní péče	62
Závěr.....	64
Seznam nejčastěji použitých zkratk.....	67
Seznam použitých zdrojů	68
Resumé	73
Seznam příloh.....	74

Úvod

Tato diplomová práce se věnuje problematice nabývání státního občanství České republiky vybranými formami. Státní občanství je často nedoceněný právní status, kterým disponuje každý občan České republiky. Přesto ne každý si je vědom toho, jak se takový status nabývá, popřípadě jak jej mohou nabýt jeho blízcí nebo kdokoliv jiný.

Cílem práce je tedy poskytnout komplexní náhled na vybrané formy nabývání státního občanství České republiky v současné právní úpravě zákona č. 186/2013 Sb., který tuto problematiku aktuálně upravuje a to od 01. 01. 2014, kdy se stal účinným, a nahradil tak předešlou právní úpravu zákona č. 40/1993 Sb. Dále je cílem práce pokusit se objektivně zhodnotit jednotlivé formy nabytí státního občanství a vytknout, jsou-li shledány nedostatky v jejich právní úpravě.

Výchozími zdroji pro vypracování diplomové práce bude především zákonná úprava v podobě zákona č. 186/2013 Sb. Dále bude čerpáno ze zdrojů odborné literatury, odborných publikací, internetových zdrojů a také důvodové zprávy k zákonu pro doplnění veškerých tvrzení.

Práce není strukturalizovaná shodně se strukturou zákona č. 186/2013 Sb., přesto se nijak významně neodchyluje. Jednotlivé formy nabývání jsou řazeny v pořadí, jaké jim bylo přiděleno v zákoně, s tou výjimkou, že v případech §28, §29 a §30, tedy ve zvláštní úpravě udělení státního občanství, byly jednotlivé úpravy těchto paragrafů začleněny do obecných forem nabývání jim podobných.

První část práce je sepsána deskriptivní metodou, kde se nachází pojmy důležité pro pochopení následujících kapitol pojednávajících o nabývání státního občanství. Dále obsahuje také popis nabývání státního občanství České republiky v mezinárodním kontextu.

Další část práce je věnována nabývání státního občanství v historickém kontextu, kdy je opět využita metoda deskripce. Nalezneme zde věcný popis nabývání státního občanství jednotlivých forem, kterými se tato práce zabývá, a to od vzniku samostatného Československa. Historický exkurz byl zařazen z důvodu utvoření si celkového obrazu, způsobu vývoje jednotlivých forem nabývání tak, aby bylo možno porozumět právní úpravě současné.

Hlavní část práce je věnována již samotné analýze a popisu nabývání státního občanství České republiky podle zákona č. 186/2013 Sb. Formy nabývání

jsou zde popsány a následně podrobeny analýze v pořadí, ve kterém jsou uspořádány v zákoně s výjimkami paragrafů již zmíněných §28, §29 a §30.

V samotném závěru diplomové práce dochází k hodnocení výsledků analýzy právní úpravy zákona č. 186/2013 Sb. v rámci zjištěných informací a jejich následné analýze.

Práce neobsahuje právní úpravu formy nabývání státního občanství České republiky udělením a dále neobsahuje právní úpravu pozbývání státního občanství České republiky. Dále práce neobsahuje historický exkurz veškerých forem nabývání, ale pouze forem, které jsou předmětem této práce. Výjimkou je tomu u nabývání podle zákona č. 40/1993 Sb. ve znění části třetí zákona. Důvodem je přílišná rozsáhlost právní úpravy na úkor hlavní právní úpravě podle zákona č. 186/2013 Sb. Nenalezneme zde tak ani historický vývoj výše zmíněné formy nabývání udělením, ale taktéž ani formu kdy bylo státní občanství nabýváno uzavřením sňatku.

1. Pojem státní občanství

Mezi hlavní znaky státu, jako subjektu mezinárodních vztahů, uvádíme trvalé (stálé) obyvatelstvo. Stálé obyvatelstvo je velice široký pojem, a proto je těžké ho přesně definovat. Lze jej vykládat ve smyslu obyvatel, kteří jsou na daném území trvale usazeni, nebo také v případě tzv. národního státu, jak uvádí JUDr. Emmert. Proto se zde odráží vnímání stálého obyvatelstva ve vztazích mezinárodně právních, které vykládají pojem stálé obyvatelstvo jako institut občanství, jehož právní úprava je obsažena ve vnitrostátním právním řádu každého takto definovaného státu. Pouhá přítomnost stálého obyvatelstva na území není pro mezinárodní subjektivitu dostačující. Důvodem, pro který toto tvrzení lze shledat opodstatněným je, že ne každý takto trvale usedlý obyvatel má právní vztah ke státu, na jehož území se nachází v tak intenzivní míře, aby jej bylo možno nazývat státním občanem.¹ Mezinárodní právo respektuje pravidlo, aby si každý stát svou vnitřní normotvorbou reguloval způsob nabývání a pozbývání státního občanství. Mezinárodní právo tak nesmí vymezovat, kdo státním občanem daného státu je anebo není. Kdyby docházelo k takovému vymezení, znamenalo by to narušení státní suverenity a bezpečnosti státu.² Přesto, že mezi státními občany a stálými obyvateli je mnoho podobností a jistě přípustný vztah, nelze tyto dva pojmy zaměňovat. Pro některé stálé obyvatele platí právní úprava shodná s právní úpravou pro cizince. To jen dokazuje neidentické pojetí těchto dvou pojmů. Dalším pomocným vodítkem na cestě k definování pojmu státní občanství je další ze státních znaků, a tím je státní moc, kterou vůči svým občanům stát vykonává³. Při výkonu této moci vzniká mezi občanem (fyzickou osobou) a státem právní vztah. Daný vztah může vzniknout od narození anebo v průběhu života člověka. (Literatura uvádí, že pojem vztah není všemi právními teoretiky přijímán jako korektní. Někteří volí pojem svazek, nebo také pojem status. Pojem vztah však odpovídá pojetí státu jako společenské smlouvě mezi státními občany a státem). Zvláštní kvalita vztahu je vyjádřena příslušností subjektů tohoto vztahu ke státu, nazývaná právě státní občanství.⁴ Státní občanství lze také charakterizovat tak, jak se o to pokoušel Ústavní soud ve svém nálezu.

---

¹ EMMERT, František. *Dvojitý občanství v českém právu*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2014. xiii, 125 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 1-2)

² Důvodová zpráva k zákonu č. 186/2013 Sb. Obecná část. Bod 1.)

³ EMMERT, František. *Dvojitý občanství v českém právu*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2014. xiii, 125 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 1-2)

⁴ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 810 stran. Právní učebnice. ISBN 978-80-7380-606-4. (str. 257)

Zde Ústavní soud poukazuje na časovou trvalost vztahu mezi státem a státním občanem. Vztah, který není nikterak místně omezen a dále je bezprostřední a hluboký (intenzivní). Dále zmiňuje jeho nezrušitelnost nebo práva a povinnosti, z nichž některá jsou specifická právě jen pro osoby, které disponují státním občanstvím.⁵ Státní občan je vázán právním řádem státu, jehož je občanem. Právní řád není omezen jen na své vlastní státní území, ale je povinností se jím řídit i v cizině, na volném moři, nebo dokonce v kosmu. Často se lze také setkat s pojmem často zaměňovaným se státním občanstvím, a tím je státní příslušnost. Nelze ho nutně označit za pojem nesprávný. Státní příslušnost je pojem, jenž je obsahově širší než pojem státní občanství. Důvodem je, že zahrnuje právní vztah nejen osob fyzických, kde se používá korektně přesný pojem státní občanství, nýbrž i vztah osob právnických⁶. Nutno také zmínit, že státní příslušnost se týká také lodí a letadel.⁷

Pojem státní občanství bývá také velmi často zaměňován s pojmem národnost. V tomto případě se již o omyl jedná. Pojem národnost vyjadřuje určitý druh vazeb k dané skupině stejné kultury, náboženského vyznání nebo jazyka. Rozdíl mezi pojmy lze vysvětlit způsobem, kdy velmi stručně řečeno je státní občanství založeno na vztahu státního občana ke státu. A v případě národnosti se jedná o vztah osoby k určitému okruhu osob, které pojí určitý společný neprávní prvek.⁸

Mezi práva a povinnosti, která jsou nedílnou součástí státního občanství a která stát tomuto institutu přiznává, jsou především práva, která jsou zapotřebí k udržení fungování státu:

- Typickým příkladem práv občanů státu je aktivní a pasivní právo volební. Vstupem ČR do EU však právo volební připadá výhradně státním občanům například jen v přímé volbě prezidenta. V tomto případě se jedná o právo aktivní, a stejně tak o právo pasivní. Vstupem do EU mohou být na území ČR voleni do nižších funkcí na úrovni samosprávných celků i

---

⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94. NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 27. 03. 2018]. Dostupný z <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI-9-94>

⁶ ZOUBEK, Vladimír. *Právověda a státověda: úvod do právního a státovědního myšlení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 700 s. ISBN 978-80-7380-239-4. (str. 374)

⁷ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 15-16)

⁸ VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 287 s. ISBN 8072016253. (str. 10-11)

cizinci s bydlištěm na území ČR. Nutno tedy rozlišovat, v kterých volbách je cizincům přiznáno volební právo a v kterých přetrvává podmínka státního občanství ČR.

- Dále se jedná o věci sociálního zabezpečení (dle článku 30. LZPS).
- Nalezneme zde i odlišnou úpravu vlastnického práva státního občana od vlastnického práva cizinců (článek 11 Odst. 2 LZPS).
- Zákaz nuceného opuštění vlasti (článek 14 Odst. 4 LZPS) na rozdíl od cizince, kterému toto právo může být upřeno v rámci udělení trestní sankce vyhoštění.⁹

Státní občanství, jak již bylo řečeno, je právním vztahem mezi státem a občanem. A tak jako každý vztah, musí být i tento něčím prokazatelný. Prokázat české občanství lze podle §41 zákona č. 186/2013 Sb., následovně:

- Občanským průkazem, který je veřejnou listinou a prokazuje se jím ne jen státní občanství, ale současně také jméno, bydliště, podoba a další osobní informace o držiteli průkazu. Občanský průkaz podléhá lhůtě platnosti. Délka platnosti závisí na věku osoby (v případě občanského průkazu je zlomový věk 15 let). Právní úpravu zajišťuje zákon č. 328/1999 Sb., *o občanských průkazech*.¹⁰
- Cestovním dokladem (například cestovní, diplomatický a pracovní pas), který je veřejnou listinou opravňující k vycestování za hranice státu ČR. Cestovní doklady podléhají opět lhůtě platnosti. Právní úpravu zajišťuje zákon č. 329/1999 Sb., *o cestovních dokladech*¹¹.
- Osvědčením, které není starší než 1 rok.
- Listinou o udělení nebo nabytí státního občanství ČR, které není starší než 1 rok.

Evidenci osob, které nabyly nebo pozbyly občanství ČR, vede v informačním systému Ústřední evidence, Ministerstvo vnitra. MV není jediným, kdo vede takovou to evidenci. Dalšími takovými subjekty jsou Krajské úřady. Zákon dále upravuje možnosti získání potřebných informací ve věcech státního občanství i z ostatních veřejných evidencí (např. základní registr obyvatel a další).

---

⁹ §52 odst. 1 písm. l) zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákon

¹⁰ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 494 stran. Student. ISBN 978-80-87576-48-9. (str.49-53)

¹¹ ¹¹ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 494 stran. Student. ISBN 978-80-87576-48-9. (str.71-75)

¹² Jako zajímavost lze shledat poznatek, že v Ústřední evidenci podle § 51. zákona 186/2013 Sb., nenalezneme státní občany, kteří nabyli státní občanství způsobem uvedeným v §4 (narozením) tomtéž zákoně. Z důvodové zprávy vyznívá, že občané, kteří takto občanství nabyli, budou vedeni pouze v informačním systému evidence obyvatel. Lze si toto odůvodnění vykládat tak, že nevznikla mezi narozením a nabytím žádná prodleva, a tak nebylo možno na osobu nahlížet jako na cizince, který by byl zaveden do Ústřední evidence.

Důležitost toho institutu v rámci státu podtrhuje zvolený způsob právní úpravy, kdy je mu mimo mezinárodně právní úpravu svěřen článek 12 ve vnitrostátně nejvýznamnějším právním předpise, a to ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava ČR. Ačkoliv neupravuje otázku státního občanství komplexně, vnáší do právního řádu zásadu, která zamezuje zbavení státního občanství proti vůli osoby, která by jej měla být zbavena. Zásadu nalezneme v odst. 2 článku 12. Přesto, že je tedy právní úprava v Ústavě nekomplexní, v odst. 1 článku 12, se nachází řešení této situace. Odstavec obsahuje ustanovení určující právní sílu pramene práva, který poskytuje úpravu nabývání a pozbývání státního občanství ČR. Institut státního občanství nelze upravit pramenem nižší právní síly než je zákon.

1.1. Pojmy související se státním občanstvím

1.1.1. Dvojití občanství

Převážná většina obyvatel světa je občanem některého existujícího státu a tudíž nabyla občanství toho nebo onoho státu. Státní občanství lze nabýt ode dne narození, nebo v průběhu života. Konkrétní způsob nabytí státního občanství upravuje právní řád daného státu. Mezi těmito obyvateli lze nalézt takové případy, kdy je občan v právním vztahu ke dvěma státům a má tedy dvojití občanství tzv. *bipolité*. Na opačné straně stojí osoby bez jakéhokoliv státního občanství tzv. *apolité* (blíže v další podkapitole). Výčet způsobů, jak nabýt dvojití nebo vícečetné státní občanství, je poměrně široký. Přesto si uvedeme dva početně nejčastěji zastoupené případy. Začneme-li nabytím státního občanství ode dne narození, vystupují zde v zásadní roli zásady *ius sanguinis a ius soli*.¹³

---

¹² PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky. 2. aktualizované vydání.* Praha: Leges, 2015. 1152 stran. Student. ISBN 978-80-7502-084-0. (str. 398-399)

¹³ EMMERT, František, : *Dvojití občanství v českém právu /Vydání druhé.* V Praze : 2014. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 13-14)

- V prvním případě si lze uvést příklad na dvou rodičích, kteří mají rozdílné státní občanství. Současně oba státy, jejichž jsou rodiče státní občané, se ve svém právním řádu řídí zásadou *ius sanguinis*. Těmto rodičům se narodí potomek, který tak získá občanství po obou svých rodičích. Odlišným způsobem bude řešena situace, kdy jeden z rodičů nebo oba jsou občany státu, který se ve svém právním řádu řídí zásadou *ius sanguinis*, ale potomek se v momentě narození nachází na území státu, který se ve svém právním řádu, naopak řídí zásadou *ius soli*. V tomto případě nabývá potomek státní občanství státu, ve kterém se narodil a dále občanství jednoho nebo obou rodičů, kteří jsou státními občany státu odlišného od státu narození potomka, kde následně projeví o takové nabytí zájem.

V průběhu života, jak bylo řečeno, dochází k změnám státního občanství taktéž. Rozdíl tkví v tom, že nabyvatel rozhoduje o změně státního občanství z vlastní vůle.¹⁴

- V případě naturalizace je třeba, aby právní řády obou států, tedy státu, který naturalizuje a státu původního státního občanství naturalizovaného, nevylučovaly ve svých právních rádech nabytí státního občanství jiného státu. Aby původní stát nespojoval změnu státního občanství svého státního občana s podmínkou pozbytí občanství na žádost z vlastní vůle státního občana. Občanství nového státu, který dovoluje nabytí státní občanství, jej nedovoloval za cenu vzdání se státního občanství původního. Jsou-li obě podmínky splněny, nabývá občan státního občanství obou těchto států.¹⁵ Jako alternativu naturalizace si lze uvést také uzavření sňatku. V případě uzavření sňatku je pro partnera, který žádá o státní občanství státu, kterého je jeho partner státní občan, snazší splnit podmínky nabytí. Ačkoliv je to zde nejspíše nevhodně zvolené slovo, protože vzbuzuje dojem, že získání státního občanství je téměř bezstarostné. To je však omyl. Zjednodušení může být spatřováno například v délce lhůt, kdy je partnerovi dovoleno požádat o státní

---

¹⁴Dvojí občanství | Generální konzulát České republiky v New Yorku [online]. 2004 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/obcanstvi/dvoji_obcanstvi/index.html

¹⁵ EMMERT, František, : Dvojí občanství v českém právu /Vydání druhé. V Praze : 2014. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 14)

občanství. Na straně druhé se bude muset například podrobit vyšetřování daného útvaru státu pro odhalování účelových sňatků.

Samostatná Česká republika, která vznikla 1. ledna 1993, dávala prostřednictvím zákona č. 40/1993 Sb. najevo svůj názor ve věcech právního přístupu k institutu státního občanství. ČR v době svého vzniku vyznávala princip jediného státního občanství a snažila se o zamezení a předcházení situacím, které by mohly vést k rozporu s tímto principem. A to v podobě dvojího nebo vícečetného státního občanství. I přesto zákon umožňoval výjimky, které se postupem času prostřednictvím novelizací zákona č. 40/1993 Sb. o státním občanství značně rozšiřovaly. Upuštění od principu jediného státního občanství můžeme nalézt v zákoně č. 193/1999 Sb. *o státním občanství některých bývalých československých státních občanů*. Mezi dalšími případy prolomení principu jediného státního občanství lze uvést ukončení platnosti dvoustranných mezinárodních smluv, které měly za účel zamezení vzniku dvojího občanství. Mezi těmito mezinárodními smlouvami si lze uvést smlouvu s USA.¹⁶ A proto odstoupení od principu jediného státního občanství v zákoně č. 186/2013 Sb. *o státním občanství České republiky a změnách některých zákonů*, platného od 1. ledna 2014, lze považovat za významný krok v historickém vývoji institutu státního občanství, ale také za významný krok co se mezinárodního práva soukromého týče. Zmiňovaný současný zákon, upravující státní občanství na území ČR, je tedy prvním, který oficiálně připouští dvojí nebo vícečetné státní občanství. ČR se tak připojila mezi státy, které již odstranily „překážku“ jediného státního občanství v daný moment.¹⁷ Naopak proti liberalizačnímu proudu jdou jiné Evropské velmoci a posilují princip jednotného občanství, mezi těmito státy nalezneme Německo, Francii, Nizozemsko. Poslední dva jmenovaní zvažují právní úpravu naturalizace, kdy by docházelo k pozbytí státního občanství při nabývání občanství cizího státu.¹⁸ Jaké cíle tím proti-liberalizační státy sledují, je prozatím těžko předvídat. Jisté je, že tyto kroky povedou k větší nacionalizaci těchto států.

---

¹⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 186/2013 Sb., Obecná část, Bod 1.)

¹⁷ EMMERT František : Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti /Vydání první. Praha : 2016. ISBN 978-80-7502-163-2. (str. 187)

¹⁸ EMMERT, František Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu? *Právní rozhledy*. 2014, roč. 22, č. 10 (str. 343)

Kde se nachází právo, nalézá se také povinnost a s povinností přichází její porušování. Přes veškerou snahu států, aby nedocházelo k nelegálnímu dvojímu státnímu občanství, k těmto případům přesto stále dochází. Pro lepší pochopení lze uvést jeden takový příklad. Jedná se o vztah mezi Spolkovou republikou Německo a státním občanem tureckého státu. Státní občan Turecka nabyde prostřednictvím naturalizace státní občanství SRN, přičemž podle právní úpravy SRN se vzdává tureckého státního občanství. Někteří takto bývalí státní občané Turecka si následně požádají o znovunabytí tureckého občanství. Turecko umožňuje tzv. *resumpci* (opětovné nabytí občanství), přičemž Turecko nevyžaduje vzdání se německého občanství, ale podle právního řádu SRN, je *resumpce* důvodem pozbytí německého státního občanství. Turecké úřady však úřady německé o znovunabytí tureckého občanství německým státním občanem neinformují. Osoby tak mohou vystupovat jako státní občané obou států a užívat výhod, které jim státní občanství obou států dovoluje, přičemž německé státní občanství mají nelegálně a užívají ho v rozporu s německým právem.¹⁹ V praxi se nejedná jen o takto popsané porušování legálnosti nabývání dvojího občanství. Způsobů jak nelegálně nabýt dvojí státní občanství je více, a proto by si tato problematika zasloužila větší pozornost. Ta však není předmětem této práce.

1.1.2. Osoby bez státní příslušnosti

Naprosto opačným pólem dvojího či vícečetného státního občanství je osoba bez jakékoliv státní příslušnosti, tzv. *apolité*, nebo bezdomovci. Stejně jako dříve dvojí nebo vícečetné státní občanství se jedná, v případě *apolitů*, o zcela nežádoucí právní stav. Problém, který v tomto stavu lze shledat, se týká poskytování ochrany těmto osobám v podobě zajištění práv a svobod.²⁰ Dokonce jim mohou být odepřena taková práva, jako právo na vzdělání, právo na lékařskou pomoc či právo na práci.²¹ V důsledku toho, že nejsou státními občany žádného státu, nemohou disponovat „žádnými“ právy, které by jim pomohly například dosáhnout vstupu na území cizího státu. Ke vzniku tzv. bezdomovců dochází v některých případech téměř za stejných situací, jako při získání dvojího nebo vícečetného občanství s tím rozdílem, že „vnesené“ atributy se liší. Opět si lze

---

¹⁹ EMMERT, František, : Dvojí občanství v českém právu /Vydání druhé. V Praze : 2014. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 20)

²⁰ EMMERT, František, : Dvojí občanství v českém právu /Vydání druhé. V Praze : 2014. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 22-23)

²¹ *Lidé bez státního občanství / Na cestě k občanství - UNHCR Czech Republic* [online]. 2001 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cz/90-czkomu-pomahamelide-bez-statniho-obcanstvi-html.html>

uvést některé případy, kdy se takto definované osoby bezdomovci stávají. Bezdomovec může být rozdělen do dvou skupin rozdělených podle časového hlediska, od kdy se stala osoba bezdomovcem. Skupiny se dělí na ty, kteří jsou bezdomovci od narození, a na ty, kteří se jim stali v průběhu života.

- Mezi prvními lze uvést právě jednu z onych podobných situací s nabýváním dvojího nebo vícečetného státního občanství. Dítě narozené ve státě, kde se právní řád řídí zásadou *ius sanguinis*, by mělo získat občanství po rodičích, ale oba rodiče jsou příslušníky státu, který se ve svém právním řádu řídí zásadou *ius soli*.
- Další situace nastává v případě, kdy se na území státu, jehož právní řád je řízen zásadou *ius sanguinis*, narodí dítě, jehož oba rodiče jsou taktéž bezdomovci.

Výše uvedené příklady sledovaly osoby bez domova od narození. Níže jsou uvedeny příklady osob, které se ocitly bez domova v průběhu života.

- Zde jsou řazeny osoby, které pozbyly státní občanství, ale již nezískaly žádné jiné.
- Ačkoliv by tento případ neměl nastat, neboť mu zamezují a předcházejí mezinárodní normy, jedná se o osoby, které byly státního občanství zbaveny a nenabýly nového.
- Velmi zřídka objevované ale v minulosti běžné případy, kdy občané zaniklých států nenabýly státního občanství státu nástupnického.²²

Všem z hora uvedeným příkladům se snaží zabránit a předejít mezinárodní ochrana v podobě uzavřených mezinárodních dohod. Mezi nejvýznamnějšími nalezneme:²³

- Úmluva o postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954.
- Úmluva o omezení případů bezdomovectví z roku 1961.
- Úmluva o právech dítěte z roku 1989.

I přes veškeré snahy vnitrostátního a mezinárodního práva se v této situaci nachází přibližně 12 miliónů osob. Ve střední Evropě tato čísla prozatím nedosahují alarmujících rozsahů. Pro boj s tímto problémem a zároveň pro pomoc

---

²² EMMERT, František, : Dvojí občanství v českém právu /Vydání druhé. V Praze : 2014. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 23-24)

²³ Důvodová zpráva k zákonu č. 186/2013 Sb. Obecná část, Bod 4.)

nejen lidem bez státní příslušnosti, ale také pro uprchlíky ad., je v každé členské zemi organizace vytvořena organizační složka UNHCR. Tato organizace se v roce 2018 již podílí na omezování vzniku bezdomovců 68. let.²⁴

1.1.3. Občanství Evropské unie

Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva) z roku 1992 přinesla mnoho změn i nových pojmů. Mezi jeden z nich patří právě občanství Evropské unie. Posléze práva občanů Evropské unie dále prohlubuje Amsterdamská smlouva. Zakotvení Evropského občanství tak můžeme nalézt v zakládající smlouvě Evropské unie v článku 17 *"Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občanství Unie nenahrazuje, nýbrž doplňuje státní příslušnost členského státu"*.²⁵ Občanství Evropské unie, jak z článku 17 vyznívá, není náhradou státního občanství, protože Evropská unie nemá postavení státu. Jedná se pouze o mezinárodní organizaci, jejímž členstvím je občanům členských států garantována „výsada“ tohoto občanství. V porovnání se státním občanstvím, občanství Evropské unie nedosahuje takové „kvality“. Proto bývají v odborné literatuře často také nazývány jako primární (státní občanství) a derivované (občanství EU). Tím je také poukazováno na respektování institutu státního občanství. Z tohoto důvodu zůstává jediným způsobem nabytí občanství Evropské unie získání státního občanství některého z členských států. Příkladem oné dříve zmíněné kvality je právě vznik nebo zánik občanství Evropské unie, kdy k němu dochází automaticky a bez jakéhokoliv řízení po nabytí nebo pozbytí státního občanství členského státu. Jako další lze uvést neexistenci jakéhokoliv průkazu osvědčujícího toto občanství, jako je tomu u občanství státního (cestovní doklad/pas).²⁶

Občanství Evropské unie, stejně jako státní občanství, poskytuje určitý druh práv, které jsou níže uvedeny.

- Právo na svobodu pohybu a pobytu na územích států, kteří jsou členy Evropské unie. Přesto je však třeba brát v potaz chování, které musí být v souladu s právním řádem státu, na jehož území se osoba nachází.

²⁴ *Lidé bez státního občanství | Na cestě k občanství - UNHCR Czech Republic* [online]. 2001 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cz/90-czkomu-pomahamelide-bez-statniho-obcanstvi-html.html>

²⁵ *Euroskop.cz - Občanství Evropské unie* [online]. 2005 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/625/sekce/obcanstvi-evropske-unie/>

²⁶ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky. 2. aktualizované vydání*. Praha: Leges, 2015. 1152 stran. Student. ISBN 978-80-7502-084-0. (str. 1105)

- Volební právo. Jedná se o aktivní i pasivní volební práva v obecních volbách členského státu, v němž má ten, o jehož právech se jedná, bydliště.
- Volební právo do Evropského parlamentu.
- Právo individuálně i kolektivně zasáhnout do činnosti, která spadá do působnosti EU prostřednictvím petice podané Evropskému Parlamentu.
- Právo podávat podněty Evropskému ombudsmanovi v případech, kdy dochází k nesprávnému postupu v úředních věcech vedených orgány a institucemi EU (s výjimkou Evropského soudního dvora).
- Právo dostávat informace ve vlastním mateřském jazyce (z výběru úředních jazyků EU).
- V případě, že se občan se státním občanstvím státu, který na území třetího státu nemá zastoupení, ocitne v nepříznivé situaci, má právo na diplomatickou a konzulární ochranu.

Veškerá výše zmíněná práva jsou obsažena ve smlouvě o Evropské unii společně s dalšími právy, které již ale nejsou vázány na občanství Evropské unie.²⁷ V současné době, kdy některé členské státy Evropské unie připouští nabytí dvojího a vícečetného občanství, lze očekávat nastávající situace, kdy bude Evropská unie podle mnohých spekulací muset čelit určitým zásahům. Zásahy budou spočívat v jednání občanů, kteří disponují dvojitým státním občanstvím, přičemž jedním z nich je státní občanství členského státu EU a druhé náleží státu třetích zemí (v případě, že jedno ze státních občanství je členského státu a druhé nečlenské). Tyto osoby se budou snažit využít těchto práv buď ve vlastní prospěch, nebo nad míru, kterou Evropská unie připouští nebo ke škodě Evropské unie tzv. sabotáží, které budou moci dosáhnout z pozic volených osob.

1.1.4. Cizinec a jejich dělení podle pobytů

Cizincem je každá fyzická osoba, která není státním občanem České republiky. Této definici odpovídá také každá osoba se státním občanstvím jiného státu nebo tzv. *apollité* (bezdomovci, lidé bez státního občanství). Přesto, má-li fyzická osoba dvojí nebo vícečetné státní občanství, z něhož je alespoň jedno

---

²⁷ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 810 stran. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-606-4. (str.194-195)

české, nelze jej považovat za cizince.²⁸ Cizincům jsou také na rozdíl od státních občanů státu poskytována/upírána různá práva. Mezi taková práva patří například některá práva politická a vlastnická. Dále není cizinci dovoleno svobodně vstupovat a pobývat na území státu, jehož není státním občanem. V současné době je také nutno rozlišovat cizince, kteří jsou občany členských států EU, a cizince, kteří jsou občany třetích zemí. Vstupem do EU se stala ČR členem organizace, kde členové užívají jistých výhod podle právní úpravy EU a je povinností tyto výhody dodržovat.

1.1.4.1. Druhy pobytů

Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území a další pobyt na něm se řídí zákonem č. 326/1999 Sb. *o pobytu cizinců na území České republiky* a o změně některých zákonů (dále jen „zákon č. 326/1999 Sb.“ nebo „pobyťový zákon“) a částečně také zákonem č. 325/1999 Sb. *o azylu* a o změně zákona č. 283/1991 Sb., *o Policii České republiky*, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 325/1999 Sb.“ nebo „azylový zákon“). Dále pobyťový zákon stanovuje podmínky vycestování z území a také vymezuje působnost Ministerstva vnitra, policie České republiky a Ministerstva zahraničních věcí. Tato úprava se vztahuje na občany Evropské unie a občany, kteří jsou vázáni mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropským společenstvím, nebo kteří jsou vázáni Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru.

Dle cizineckého zákona se cizinci dělí na cizince třetích zemí, občany Evropské unie a rodinné příslušníky občanů Evropské unie. Druhé dvě kategorie se nacházejí ve výhodnějším postavení. Rodinný vztah k občanům EU a státní příslušnost je důležitým hlediskem, od kterého se odvíjí pobyťové postavení cizince. Pobyt se také dělí na pobyt přechodné a trvalé.

Rozlišují se tyto kategorie pobytů. První kategorie jsou cizinci třetích zemí (mimo státy EU) s vízovou povinností k pobytu na našem území – jedná se o krátkodobá víza (víza k pobytu do 90 dnů), dále dlouhodobá víza (víza k pobytu nad 90 dní), a také dlouhodobé pobyt (např. pobyt za účelem podnikání, studia, za účelem společného soužití rodiny, nebo vědeckého výzkumu) na území ČR, zaměstnanecké karty (nahradily dlouhodobé pobyt za účelem zaměstnání) a

---

²⁸ VLČKOVÁ, Alena. *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem): právní úprava k 1.8.2003*. Vyd. 1. Praha: Eurounion, 2003. 416 s. ISBN 80-7317-024-8. (str. 16)

trvalý pobyt. Druhou kategorií jsou cizinci bez vízové povinnosti a třetí jsou občané EU a rodinní příslušníci občanů EU.²⁹

- Cizinci ze třetích zemí s vízovou povinností
  - Krátkodobá víza (pobyt do 90 dnů)
  - Dlouhodobá víza (nad 90 dnů)
  - Trvalý pobyt
  - Dlouhodobé pobyty
    - za účelem podnikání
    - zaměstnanecká karta a modrá karta
    - za účelem společného soužití rodiny na území ČR
    - vědecký výzkum a další účely
- Cizinci bez vízové povinnosti
- Občané EU a rodinní příslušníci občanů EU
  - přechodný pobyt
  - trvalý pobyt

1.1.4.1.1. Cizinci ze třetích zemí s vízovou povinností

➤ *Krátkodobá víza*

Jedná se o takový druh víza, který je platný pro jeden nebo i více vstupů a současně opravňuje k pobytu na území Schengenského prostoru (ČR). Doba ve vízu vyznačená jako celková doba, ať se již jedná o nepřetržitý nebo o součet po sobě následujících pobytů, nesmí přesáhnout dobu 90 dní během každých 180 dní. Zvláštním způsobem získání krátkodobého víza je tzv. pozvání. Jedná se o pozvání k návštěvě do ČR. Toto pozvání je však nutné ověřit na cizinecké policii. Takto pozvat smí fyzická i právnická osoba na území ČR. Avšak je-li zvoucí osobou cizinec, musí mít v ČR povolení k pobytu. Zvoucí osoba se také zavazuje zabezpečit zvané osobě veškeré potřeby, jako je obživa, ubytování a jeho vycestování co se financí týče.

➤ *Dlouhodobá víza*

Získání dlouhodobého víza velmi záleží na jeho účelu, zejména jedná-li se o vízum pracovní, k podnikání, sloučení rodiny, studia, strpění pobytu aj. Pro

---

²⁹ Vybrané typy pobytů na území ČR - (Bezpečná práce, SIMI books) [online]. 2014 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.migrace.com/bx/cs/1/2>

získání určitého dlouhodobého pobytu je povinností doložit další potřebné podklady.

Dlouhodobé pobyty

➤ Dlouhodobý pobyt za účelem podnikání

O tento pobyt může osoba zažádat, pokud v ČR podniká jako osoba samostatně výdělečně činná nebo je statutární orgán či člen takového orgánu.

○ Zaměstnanecká a modrá karta

Ode dne 24. 06. 2014, již není tato situace řešena v rámci dlouhodobých víz, ale přešla do této současné podoby dlouhodobého pobytu, kdy je žadatelům vydána tzv. zaměstnanecká karta (nahradila povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání) dvojího typu. Jedná se o kartu duální a neduální. Duální karty obsahují jak povolení k zaměstnání, tak povolení k pobytu. Neduální karta obsahuje pouze povolení k pobytu. O obě jmenované karty se žádá v případě, chcete-li na území ČR pobývat déle než tři měsíce.

Dalším typem povolení k zaměstnání a pobytu cizinců na území ČR je tzv. modrá karta. Tato karta se vydává za účelem výkonu vysoce kvalifikovaného zaměstnávání (cizinec má ukončené vysokoškolské vzdělání nebo musí splnit podmínku vyššího odborného vzdělání, pokud toto studium trvalo nejméně 3 roky)

○ Dlouhodobý pobyt za účelem společného soužití rodiny na území

Tento druh pobytu může získat jen omezený okruh žadatelů, přesto jsou uvedeny jen tři nejčastější:

- manžel/ka,
- rodič, prarodič nebo poručník nezletilého azylanta,
- nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě cizince s povoleným pobytem nebo azylanta.

Osoba, za kterou se cizinec slučuje, by měla mít povolení k trvalému nebo dlouhodobému pobytu a pobývat zde minimálně po dobu 15 měsíců.

➤ *Trvalý pobyt*

Trvalý pobyt lze získat nejčastěji podáním žádosti po pěti letech nepřetržitého přechodného pobytu na území ČR. Doba kratší je přípustná v případech zvláštního zřetele hodných, ale také jiných, jedná-li se o individuální

přístup v posuzování splnění podmínek. Rozdíl oproti ostatním pobytům je složení zkoušky z jazyka českého.³⁰

1.1.4.1.2. Cizinci bez vízové povinnosti

Bez víza smějí cizinci pobývat na území ČR v nejdelší možné době pouze 90 dní během 180 dní. V případě úmyslu podnikání nebo zaměstnání na území ČR je cizinec povinen obstarat si příslušné vízum.³¹

1.1.4.1.3. Občané EU a rodinní příslušníci občana EU

Občané EU nejsou limitováni žádnou přípustnou dobou pobytu. Občané EU si mohou zažádat o potvrzení o přechodném pobytu občana Evropské unie. Žádost o trvalý pobyt může občan EU podat po pěti letech nepřetržitého pobytu na území ČR. Poněkud odlišnou právní úpravu, co ve smyslu zjednodušení, požívají rodinní příslušníci takto žijících občanů EU, kdy jsou jim takto určené lhůty zkrácené.³²

---

³⁰ *Vybrané typy pobytů na území ČR - (Bezpečná práce, SIMI books)* [online]. 2014 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.migrace.com/bx/cs/1/2>

³¹ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 494 stran. Student. ISBN 978-80-87576-48-9. (str. 96-97)

³² SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 494 stran. Student. ISBN 978-80-87576-48-9. (str. 92-94)

2. Historie vývoje vybraných titulů nabývání státního občanství ČSR a ČR

2.1. Nabývání státního občanství narozením a legitimací v letech 1918-1949

Právní úpravu nabývání státního občanství nově vzniklého Československého státu stále silně ovlivňuje Rakousko-Uherská právní úprava. Důvodem takového vlivu je zákon č. 11/1918 Sb., konkrétně článek druhý, který sděluje, že veškeré říšské a zemské právní úpravy zůstávají i nadále v platnosti. ČSR tedy prozatím recipovala právní řád Rakousko-Uherské říše. Příčinou reciprocity byla náhlá potřeba okamžité právní úpravy vztahu nástupnického státu Československého a jeho občanů.³³

2.1.1. Narozením

Na území ČSR až do 1. října 1949 byl právní titul nabývání státního občanství ČSR na území Čech³⁴ upraven §28 všeobecného občanského zákoníku z roku 1811.³⁵ Podle této úpravy až do roku 1949 nabývalo československé občanství dítě po rodičích a nebyla přikládána významnost místu narození, tedy zda se narodilo v cizině nebo v ČSR. Děti narozené v manželství nabývaly státní občanství po otci, kdežto děti narozené v nemanželském svazku jej nabývaly po matce. Jelikož se jednalo o „vypůjčenou“ právní úpravu, přispěchali čeští zákonodárci s právními úpravami ve znění zákona č. 236/1920 Sb., *kterým se doplňují a mění dosavadní ustanovení o nabývání a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé*. Cílem této úpravy, jak již název prozrazuje, nebylo zcela nahradit zákoník ABGB. Cílem bylo pouze doplnit některá prázdná místa v právní úpravě institutu státního občanství, která musela reagovat na stav státního občanství v poválečné Evropě a taktéž v ČSR. Přesto, že ČSR stále následovala při nabývání státního občanství zásadu *ius sanguinis*, při výkladu znění § 2 zákona č. 236/1920 Sb. je shledán příklon taktéž k zásadě *ius soli*. Zásada *ius soli* je pro ČSR nebo budoucí ČR významnou odlišností vůči budoucím zásadám, které budou významné pro budoucí zákony upravující státní občanství. Úprava §2 dovoluje nabýt státní občanství ČSR osobám, které se

³³ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2.(str. 23)

³⁴ Na Slovensku §3 zák. článku L/1879

³⁵ Původní název *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie* (zkratka ABGB)

narodily na území ČSR, neprokáže-li se, že nabyly narozením státní občanství jiného státu. Jednalo se o vyvratitelnou domněnku, která musela být doplněna jedině protidůkazem.³⁶

2.1.2. Legitimace dítěte

Tento nabývací titul užíval československý právní řád až do dne 31. prosince 1949. V současné právní úpravě zákona č. 186/2013 Sb. se jedná o značně upravenou verzi nabývacího titulu určením otcovství. Titul bylo možné nalézt upravený v ABGB §160 a §161. Pro splnění stanovených podmínek museli rodiče po narození dítěte uzavřít manželství a otec po té učinil přihlášení. Přihlášení muselo být učiněno se souhlasem matky. Dále muselo být přihlášení k dítěti učiněno před alespoň dvěma svědky. Ono přihlášení muselo být učiněno do legitimačního protokolu na matrice okresního národního výboru, nebo na okresním soudě v místě bydliště rodičů, nebo v místě narození dítěte. Jedině takto bylo dovoleno nabýt nemanželskému dítěti cizinky státní občanství ČSR, přihlásil-li se k dítěti po uzavření sňatku s matkou cizinkou československý občan až do 30. září 1949³⁷. Ustanovení se však nevztahovalo na děti dospělé.

Pouhým osvojením dítěte cizinky státním občanem ČSR k nabytí státního občanství nedocházelo.³⁸

2.2. Nabývání státního občanství narozením v letech 1949-1968

Během popisovaného období, kdy se stal stěžejním zákonem po nahrazení předešlé právní úpravy zákon č. 194/1949 Sb.³⁹, nalezneme v právní úpravě shodný se současnou právní úpravou zákona 186/2013 Sb. pouze nabývací titul narozením a udělením.⁴⁰ Mezi zbývajících tituly bylo možné nalézt nabývací titul sňatkem a na základě zákona.⁴¹

---

³⁶ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 46)

³⁷ Přesto, že platila úprava až do 31. prosince 1949, jeho působnost z hlediska posuzování nabytí státního občanství legitimací byla pouze do 30. září 1949 z důvodu platnosti nového zákona č. 194/1949 Sb.

³⁸ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 48)

³⁹ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2.(str. 100)

⁴⁰ Nabývací titul udělení však není předmětem rozboru této diplomové práce

⁴¹ Zde je myšleno na základě zákona č. 34/1953 Sb., jímž některé osoby nabývají státní občanství ČSR.

2.2.1. Narozéním

Oproti předešlé právní úpravě zákonodárci věnovali právní úpravě větší pozornost, a úprava je tak značně konkrétnější a mnohem podrobněji vyjádřena. Dále zcela upustila od způsobu nabytí státního občanství ČSR automaticky, pro toho, kdo se na území republiky jen narodil.⁴²

Státní občanství ČSR nabývalo dítě narozené na území ČSR v případě, byl-li alespoň jeden z rodičů občanem ČSR.⁴³ Byl zde zřejmý vliv zásady *ius soli*, který tak „zmírňoval“ působnost zásady *ius sanguinis* v podobě potřeby pouze jednoho rodiče, jenž byla státním občanem ČSR. Naproti tomu, dítě které se narodilo mimo území ČSR nabývalo státní občanství nabývacím titulem narození snadněji, byly-li oba rodiče v době narození státními občany ČSR. V případě, byl-li jeden z rodičů státním občanem jiného státu, nabylo narozené dítě státní občanství až po vyjádření Krajského národního výboru na žádost toho rodiče, jenž byl státním občanem ČSR. Žádost musela být podána do jednoho roku od narození.⁴⁴ V celé úpravě nezáleželo, zda byli rodiče v uzavřeném manželství nebo ne.

Výjimky tvořili občané SSSR, PLR nebo MLR. Zde se nabývání státního občanství ČSR narozením řídilo úmluvami, které ČSR s těmito státy uzavřela. Podle úmluv nabývalo státní občanství dítě podle domluvy rodičů o zápise do matriční knihy. Nedospěli-li k dohodě, nabylo dítě občanství podle státu rodiče, kde se narodilo.⁴⁵

Ačkoliv již bylo řečeno, že zákon č. 194/1949 Sb. neobsahoval jiné než jmenované nabývací tituly, lze toto tvrzení částečně rozporovat. Výše jmenovaný zákon v §1 upravujícím nabývání z titulu narození v odst. 3 obsahuje úpravu, která se postupem času vyčlenila a získala vlastní postavení označené jako „*nabývací titul nalezením na území*“. Odst. 3 upravoval situaci, kdy se dítě v blíže nespecifikovaném věku, pouze uvedeném pod pojmem „útlém“, nalezlo na území ČSR. Právní úprava dovoľovala nalezení nabýt státní občanství ČSR, dokud nebylo prokázáno, že nabyt státní občanství cizího státu. Jelikož československé

---

⁴² EMMERT, František. *Dvojí občanství v českém právu*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2014. xiii, 125 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 46)

⁴³ §1 odst. 1.) z.č. 194/1949 Sb.

⁴⁴ §1 odst. 2.) z.č. 194/1949 Sb.

⁴⁵ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 72)

právo nedokázalo přesně definovat věk⁴⁶, který by byl hranicí pro takové posuzování vhodný, byla zvolena cesta individuálního přístupu v posuzování.

2.3. Nabývání státního občanství ČR a ČSR narozením, volbou a navrácením za období let 1969-1992

Vytvoření československé federace dalo vzniknout také republikovému občanství českému a slovenskému. Ta byla podle ústavního zákona č. 143/1968 Sb., prvotní. Čl. 5 taktéž stanovil, že občané, kteří byli občany ať České republiky nebo Slovenské republiky, měli stále platné československé státní občanství. Přesto bylo federaci umožněno vydat pouze zásady nabývání státního občanství pro obě republiky společně. A to v zákoně č. 165/1968 Sb. V návaznosti na zákon č. 165/1968 Sb., vydala česká národní rada zákon č. 39/1969 Sb., který upravoval státní občanství v rámci České republiky.⁴⁷ Tyto zákony téměř v celém rozsahu nahradily nebo alespoň pozměnily zákonnou úpravu předešlou.⁴⁸

V popisovaném období bylo možné nabýt státní občanství formami jako narozením, udělením, uzavřením manželství, volbou a navrácením.⁴⁹

2.3.1. Nabývání státního občanství ČSR a ČR narozením

Zákon č. 165/1968 Sb. upravuje nabývání státního občanství hlavně z pohledu dvojkolejnosti právních řádů republik. Určoval tedy, obecné principy pro nabývání v obou republikách.

Podle „české“ právní úpravy, tedy podle zákona č. 39/1969 Sb., nabývalo české občanství dítě narozené rodičům, kteří měli občanství České republiky. Nabývalo tedy občanství po rodičích.⁵⁰ Byl-li naopak jeden rodič ze Slovenské republiky, nabývalo státní občanství té republiky, v které mělo místo narození. Narodilo-li se však takové dítě v cizině, nabývalo státní občanství po matce. Rodičům byla dána možnost učinit prohlášení do 6 měsíců od narození dítěte, a zvolit mu tak občanství druhého rodiče.⁵¹ Zde však vyvstávala otázka, zda by tato úprava neměla být zařazena spíše mezi způsob nabývání volbou, neboť takovýmto prohlášením dítě ztrácelo občanství slovenské a nabývalo české občanství právě

---

⁴⁶ Často záleželo na věku a rozumové vyspělosti posuzované osoby, zda je schopna uvést relevantní informace, důležité pro další postup.

⁴⁷ Slovenská národní rada vydala na území SR zákon č. 206/1968 Sb.

⁴⁸ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2.(str. 106)

⁴⁹ Navrácení podle zákona č. 88/1990 Sb.

⁵⁰ §8 odst. 1.) z.č. 39/1969 Sb.

⁵¹ §8 odst. 2.) z.č. 39/1969 Sb.

ke dni prohlášení, nikoliv ke dni narození.⁵² V případě, že jeden z rodičů nebyl občanem ani jedné z republik, nabývalo dítě státní občanství republiky, jejímž byl československý rodič státním občanem.⁵³ Zde docházelo k významnému uvolnění z hlediska administrativy i celkového přístupu. V předešlé úpravě, nastala-li taková situace, musel československý občan vznést žádost u okresního národního výboru, který rozhodoval, zda nabyde či ne. V případě nalezení nabývalo dítě takto nalezené občanství té republiky, na jejímž území bylo nalezeno do té doby, než bylo prokázáno, že nabylo občanství jiné.⁵⁴ Právní úprava byla stále podřazená pod právní úpravu formy nabývání narozením. Tím je poukázáno na fakt, že nalezené dítě je považováno za českého občana od jeho narození.

2.3.2. Nabývání státního občanství ČSR a ČR určením otcovství

Nabývání státního občanství určením otcovství se ve výčtu nabývacích titulů nenacházelo, avšak širším výkladem jej bylo možné učinit. Výklad rozebíral pojem rodič, který byl obsažen v úpravě nabývání narozením. Tento pojem byl definovaný v zákoně č. 94/1963 Sb., tudíž nebyl v době vydání zákona č. 39/1969 Sb. platný ani účinný. V době jeho účinnosti již však obsahoval tři zákonné domněnky, které pomáhaly určit otce dítěte. V prvních dvou podmínkách (matka provdána, prohlášením) byl otec určen ještě před narozením dítěte, tudíž dítě nabývalo státní občanství ode dne narození. Otcem se v případě třetí podmínky stával muž na základě soudního rozhodnutí, nebo také svobodným prohlášením za otce. Vše v době, kdy bylo dítě již na světě a takto určený otec se stal se zpětnou účinností otcem dítěte. Při posuzování nezáleželo, jaké občanství otec dítěte měl v době takového určování otcovství, nýbrž jaké občanství měl v době narození dítěte.⁵⁵

2.3.3. Nabývání státního občanství volbou

Obdobou současného způsobu nabývání státního občanství prohlášením byla nabývací forma volbou. Tato forma nabývání dovoľovala osobám, které zákon konkrétně vymezil, nabytí státního občanství ČR učiněním prohlášení.

Občan SR, který se jím stal ke dni 01. 01. 1969 podle zákona Slovenské národní rady č. 206/1968 Sb., si mohl do 31. 12. 1969 zvolit občanství ČR

---

⁵² ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 88)

⁵³ §8 odst. 4) z.č. 39/1969 Sb.

⁵⁴ §8 odst. 5) z.č. 39/1969 Sb.

⁵⁵ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 89-90)

prohlášením.⁵⁶ Manželé takové prohlášení mohli učinit společně. Za nezletilého směl prohlášení učinit zákonný zástupce. Pokud žili oba rodiče, byl vyžadován souhlas obou, nebyl-li některý zbaven rodičovského práva. Občanství nabývalo účinnosti dnem učinění prohlášení. Dále směl využít formu nabytí prohlášením občan, který se ke dni 01. 01. 1969 nestal občanem České ani Slovenské republiky, a to bez omezení lhůtou. Prohlášení o volbě byla činěna a předkládána místním národním výborům. Prohlášení smělo být učiněno pouze jednou. Mělo tak být zabráněno neustálému zatěžování státního aparátu a možnému zneužití.⁵⁷ Zákon v této formě zmiňoval i další způsoby nabytí prohlášením. Ty byli současně ale zařazené pod jiné formy nabytí.

2.3.4. Nabývání státního občanství navrácením

Jako další obdoba současného prohlášení sloužila právní úprava v zákoně č. 88/1990 Sb., která rušila veškerá rozhodnutí o odnětí státního občanství podle §7 zákona č. 194/1949 Sb. a podle §14a zákona č. 39/1969 Sb. ve znění zákonného opatření č. 124/1969 Sb. Občané, kteří byli takto zbaveni státního občanství, směli nejpozději do 31. 12. 1993 písemně sdělit ministerstvu vnitra ČR, že chtějí i nadále zůstat občany ČR. Podmínkou byl trvalý pobyt na území ČR, před odnětím státního občanství.⁵⁸

2.4. Nabývání státního občanství ČR v letech 1993 až 2013

Dnem 01. 01. 1993 ČR vstoupila do nové éry své existence. Tímto dnem se stala ČR novým samostatným státem po oddělení SR. Jako pro každý nově vzniklý stát, bylo primárním úkolem vymezit své obyvatelstvo. V případě vzniku samostatné ČR byla situace ulehčena tím, že obyvatelstvo bylo již rozděleno právní úpravou z roku 1968. Přesto nový zákon České národní rady č. 40/1993 Sb., účinný od 01. 01. 1993, stanovil, že každý kdo měl k 31. 12. 1992 občanství ČR, se stal k 01. 01. 1993 občanem nové samostatné ČR⁵⁹. Jako další formy nabývání státního občanství ČR stanovoval⁶⁰:

---

⁵⁶ EMMERT, František. *Dvojitý občanství v českém právu*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2014. xiii, 125 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 52)

⁵⁷ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 93-94)

⁵⁸ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 94)

⁵⁹ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2. (str. 132-133)

⁶⁰ §2 z.č. 40/1993 Sb.

- narozením,
- osvojením,
- určením otcovství,
- nalezením na území ČR,
- prohlášením,
- udělením.

Na základě taxativního výčtu nabývacích titulů vyplival značné rozšíření způsobů nabývání oproti předešlým právním úpravám, a to včetně jejich podrobnějších ustanovení.

2.4.1. Narozením

Setrvání při zásadě *ius sanguinis*, kdy dítě sleduje občanství svého rodiče, přešlo i do nové právní úpravy zákona č. 40/1993 Sb., který příslušnou formu nabývání znovu řadil na počátek své úpravy. Konkrétně byl této formě věnován §3. Znění §3 stanovovalo pro nabytí státního občanství podmínku, aby v době narození byl alespoň jeden z rodičů občanem ČR, přičemž nezáleželo na místě narození, zda bylo na území ČR, nebo cizího státu. Oproti předcházející úpravě neobsahoval zákon č. 40/1993 Sb. úpravu týkající se narození na území SR občanům státu ČR a SR.⁶¹

Dítě narozené na českém území, jehož oba rodiče byli osoby bez státní příslušnosti, ale alespoň jeden z nich měla na území ČR povolen trvalý pobyt, nabývalo státní občanství ČR formou narození.⁶² Předešlé právní úpravy tento způsob neupravovaly. Projevovala se zde v omezené míře zásada *ius soli*, jejímž prostřednictvím se mělo zabráňovat vzniku osob bez státní příslušnosti. Zjištění, zda byli rodiče v době narození bezdomovci a měli povolený pobyt, měla na starost cizinecká police.⁶³

2.4.2. Osvojením

Tuto formu nabývání zákon č. 40/1993 Sb. od prvního dne své účinnosti neznal. Forma osvojením byla přidána na základě změny zákona č. 40/1993 Sb. zákonem č. 272/1993 Sb. s účinností od 11. 11. 1993. Od počátku zákon

⁶¹ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 99-100)

⁶² §3 písm. b) z.č. 40/1993 Sb.

⁶³ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 100)

nerozlišoval osvojení prvostupňové a druhostupňové.⁶⁴ Státní občanství tak nabývala osoba, jejíž alespoň jeden z osvojitelů byl občanem ČR. Při splnění této podmínky nabyla osoba státní občanství dnem právní moci rozsudku o osvojení.⁶⁵ Zákon již dále nestanovil, zda se muselo jednat o soudní rozhodnutí soudu ČR nebo postačovalo rozhodnutí soudu cizího na základě mezinárodního práva soukromého nebo mezinárodních smluv.⁶⁶

2.4.3. Určením otcovství

Forma nabytí státního občanství určením otcovství byla pro právní úpravu v zákoně č. 40/1993 Sb. novinkou. Přesto ji právní řád znal již delší dobu. Akorát byla dovozována z občanského práva třemi právními domněnkami o určení otcovství. Tudíž účinná právní úprava zákona č. 40/1993 Sb. pouze zkracovala cestu a konkretizovala náležitosti, za kterých, byly-li splněny, bylo nabytí dovoleno.

Tato forma byla určena pro nemanželské děti narozené matce, která byla cizinkou nebo občanem bez státní příslušnosti, a otci, který byl státním občanem ČR. V případě takto nastalé situace nabývalo dítě státní občanství buď to dnem souhlasného prohlášení obou rodičů o určení otce dítěte⁶⁷, nebo dnem kdy nabyl rozsudek o určení otcovství právní moci⁶⁸. Avšak v případě, že se narodilo matce, která byla bezdomovkyní a měla trvalý pobyt na území ČR, nebo bylo li prohlášení o určení otcovství učiněno před narozením dítěte, nabývalo státní občanství ČR od narození. Státní občanství otce bylo posuzováno ke dni určování otcovství. Nezáleželo, jaké občanství měl v době narození na rozdíl od předcházející úpravy, kdy byl rozhodný moment právě den narození dítěte. Právní úprava opět neuváděla v případě rozhodnutí soudu, zdali bylo vyžadováno rozhodnutí českého soudu nebo stačilo rozhodnutí soudu cizího v rámci mezinárodního práva soukromého.⁶⁹

---

⁶⁴ VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 287 s. ISBN 8072016253. (str. 47)

⁶⁵ §3a z.č. 40/1993 Sb.

⁶⁶ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 101)

⁶⁷ §4 písm. a) z.č. 40/1993 Sb.

⁶⁸ §4 písm. b) z.č. 40/1993 Sb.

⁶⁹ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 101-102)

2.4.4. Nalezením na území ČR

Úprava, která opět vnášela do českého právního řádu zásadu *ius soli*, dovoľovala nabytí státní občanství ČR osobě mladší 15 let, která byla nalezena na území ČR a nebylo ji prokázáno nabytí státní občanství formou narození jiného státu.⁷⁰ Bylo zde přihlíženo k faktu, že nebyly známi rodiče nalezené osoby, tudíž byli-li známi a byli osobami bez státní příslušnosti, nemohla osoba nalezená nabytí státního občanství ČR. Osoba nabyla státního občanství zpětně ke dni nalezení.⁷¹ Stejně jako v případě formy nabytí státní občanství určením otcovství byla tato právní forma nabytí státního občanství v zákoně č. 40/1993 Sb. starou novinkou. Právní řád již formu nalezení na území užíval, ale ve výše zmíněné úpravě se vymanila z pod zařazení ve formě nabytí narozením.

2.4.5. Prohlášením

Ustanovení §6 dovoľovalo nabytí státní občanství ČR učiněním prohlášení osobám, které k datu 31. 12. 1992 byly státními občany ČSFR, ale již nenabyli státního občanství ČR nebo SR. Úprava byla převzata ze zákona č. 39/1969 Sb. Toto právo bylo umožněno i potomkům v přímé linii, kteří byli již ke dni prohlášení plnoletí. Avšak tito potomci nenabyli jiného státního občanství. V případě nezletilých, dovoľovala právní úprava dvojí způsob učinění prohlášení. Za nezletilé dítě mohl samostatně⁷² prohlášení učinit rodič, nebo oba rodičové, nebo mohl jeden rodič či oba pojmout své nezletilé dítě do vlastního⁷³ prohlášení.

Činil-li prohlášení jen jeden z rodičů, musel doložit souhlas druhého rodiče, pokud nebyl svých rodičovských povinností zbaven nebo v nich jinak omezen. Souhlas nebyl vyžadován v případech, kdy druhý rodič zemřel nebo nebyl jeho pobyt mimo ČR znám.⁷⁴ Týkala-li se výše popsaná situace obou rodičů, mohl prohlášení za nezletilého učinit ustanovený poručník nebo opatrovník. Prohlášení muselo být učiněno pouze na místech taxativně uvedených v §6 odst. 7.

---

⁷⁰ §5 z.č. 40/1993 Sb.

⁷¹ VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 287 s. ISBN 8072016253. (str. 52-53)

⁷² §6 odst. 3.) z.č. 40/1993 Sb.

⁷³ §6 odst. 2.) z.č. 40/1993 Sb.

⁷⁴ §6 odst. 4-5.) z.č. 40/1993 Sb.

2.5. Současná úprava účinná od 01. 01. 2014

Do 31. 12. 2013 upravoval v ČR institut státního občanství zákon č. 40/1993 Sb., avšak od 01. 01. 2014 vešel v účinnost nový zákon o státním občanství České republiky pod č. 186/2013 Sb., který obsahuje komplexní úpravu tohoto institutu.⁷⁵ Jedná se již o šestý zákon upravující tento institut v českých zemích. V případě samostatné ČR se jedná o druhý takovýto zákon. Jedná se také o nejrozsáhlejší právní úpravu. Zákon se pokouší upravovat všechny potencionálně nastalé situace obsáhlou úpravou souvisejících činností. Zákon je členěn na základních pět částí, přičemž první část obsahující přímou úpravu státního občanství. Zároveň je první část tou nejobsáhlejší a je tvořena osmdesáti paragrafy, které upravují způsoby nabytí a pozbytí státního občanství. Zákon č. 186/2013 Sb. neupravuje jen hmotně právní stránku institutu, ale také z části procesní stránku. Další tři části informují o novelizacích provedených zákonem č. 186/2013 Sb.

- V části druhé došlo k novelizaci zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách
- V části třetí došlo k novelizaci zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných čísel a o změně některých, zákonů ve znění č. 227/2009 Sb., a 424/2010 Sb.
- V části čtvrté došlo k novelizaci zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

V poslední páté části je uveden datum účinnosti k 01. 01. 2014.⁷⁶

Nový zákon není zcela převratnou úpravou v porovnání se zákonnou úpravou předešlou. Jedná se spíše o úpravu institutu ve směru konkretizace nebo rozšíření způsobů nabytí podmínek pro udělení, nebo také v přístupu k informacím a spolupráci veřejné správy. Neodvrací se tedy zcela od své předešlé právní úpravy a v mnohém z ní vychází. V nové právní úpravě stále přetrvává jako hlavní zásada v početně nejčastěji zastoupeném titulu nabytí státního občanství ČR narozením zásada *ius sanguinis*.⁷⁷ Změna však nastala v přístupu k dvojímu nebo vícečetnému státnímu občanství, které ČR do konce

⁷⁵ GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-423-7. (str. 102)

⁷⁶ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2 str.

⁷⁷ GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-423-7. (str. 102)

roku 2013 v právní úpravě (40/1993 Sb.) stále odmítala. Nová zákonná úprava došla k úplné liberalizaci tohoto institutu.⁷⁸ Zákon se tedy neodchýlil od nástinu, který JUDr. Václav Henych, ředitel odboru všeobecné správy Ministerstva vnitra, v roce 2012 uvedl pro ČASOPIS Slovo-Bulletin číslo 4/2012. Zde byly pokládány otázky, které nastínily, jakým směrem se bude nový zákon ubírat, což měl být směr liberálního přístupu.⁷⁹ Liberálnost lze shledat v přístupu k dvojímu či vícečetnému státnímu občanství a dále individuální posuzování splnění podmínek pro nabývání státního občanství ČR. Individuálnější přístup je zvolen, aby nedocházelo k „strojovému“ posuzování splnění podmínek nabytí státního občanství. Tomu lze rozumět tak, aby u těch, kteří nesplňují nějakou zákonem stanovenou podmínku, bylo přihlédnuto k tomu, jakou podmínku nesplňují a v jaké souvislosti vznikla. Nebo naopak těm, kteří splňují podmínky, ale jimi dodané údaje jsou zkreslující nebo nepravdivé, bylo šetřením dokázáno protiprávní jednání a z něj vyvozené následky. Dále bude sestaven jazykový test požadující hlubší znalosti uchazeče o státní občanství, než tomu bylo doposud. Spolu s jazykovým testem bude vyžadován test znalostí české kultury a národa, aby později nedocházelo k neschopnosti socializace tohoto nabyvatele s českými sociálními podmínkami.⁸⁰

Hlavním úkolem nového zákona byla náprava neaktuálnosti zákona č. 40/1993 Sb., a tedy jeho nemožnost dostatečně reagovat na současné problémy v záležitostech nabývání. Od vydání předešlého zákona, který byl sepsán z důvodu náhlého rozdělení ČR a SR v časové tísní, prošel nejen právní řád ČR některými vývojovými změnami. Mezi takové změny řadíme přistoupení ČR k EU, nebo zařazení genetických testů při určování otcovství u smíšených párů, kdy matka nemá trvalý pobyt na území. Nový zákon je také velmi vstřícný k druhé generaci migrantů. Těm nabízí snadnější možnost nabytí státního občanství. A jako poslední lze uvést úpravu, která je často nazývána jako „*odpuštění starých*

---

⁷⁸ EMMERT, František Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu? *Právní rozhledy*. 2014, roč. 22, č. 10, s. 343.

⁷⁹ OLJAČA, Goranka Konec trnité cesty za českým občanstvím? *SLOVO Bulletin pro cizince a o cizincích*. 2012, roč. 9, č. 4 (str. 5)

⁸⁰ ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina Získání českého občanství podle nového zákona. *SLOVO Bulletin pro cizince a o cizincích*. 2013, č.4 (str.7-8)

*křivd.*⁸¹ Podrobnějším rozbohem jednotlivých forem nabývání, se práce zabývá v další části.

---

⁸¹ ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina Získání českého občanství podle nového zákona. *SLOVO Bulletin pro cizince a o cizincích*. 2013, č.4 (str.7-8)

3. Úprava státního občanství v rámci mezinárodního práva

Jak již bylo uvedeno dříve, státní občanství je jednoznačně záležitostí vnitrostátní veřejnoprávní úpravy daného státu. Ostatně toto tvrzení potvrdila i tzv. Haagská kodifikační konference Společnosti národů v roce 1930 a později opětovně stvrdila Evropská úmluva o státním občanství z roku 1997. Ta se vyjádřila k pravidlu o respektování vnitřně právní úpravy institutu státního občanství, pokud je v souladu s mezinárodním právem, obyčejovým mezinárodním právem a s obecně uznávanými pravidly práva s přihlédnutím k státnímu občanství. Ostatní subjekty mezinárodního práva, myšleny jsou státy, jsou vedeny zásadou nevměšovat se do vnitřních záležitostí cizího subjektu mezinárodního práva. Avšak tato zásada není absolutní, neboť státní občanství má důsledky i za hranicemi příslušného státu, kde zaručuje svým občanům neustálou ochranu i na území cizích států. V tento daný moment může dojít ke střetům a institut státního občanství se dostává do pozornosti mezinárodního práva.⁸²

Zákon č.186/2013 Sb. tedy splňuje podmínku souladu s mezinárodními smlouvami, které ČR přijala. Jedná se především o smlouvy uvedené níže.

- Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti (č. 108/2004 Sb. m. s.)
- Úmluva o omezení případů bezdomovectví (č. 43/2002 Sb. m. s.)
- Úmluva o právním postavení uprchlíků (č. 208/1993 Sb.)
- Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (č. 62/1987 Sb.)
- Úmluva o státním občanství vdáných žen (č. 72/1962 Sb.)
- Úmluva o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.)
- Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (č. 95/1974 Sb.)
- Bere na vědomí závazky vyplývající z Všeobecné deklarace lidských práv OSN ze dne 10. prosince 1948
- Deklarace práv dítěte OSN ze dne 20. listopadu 1959
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb.)
- Úmluva o ochraně lidských práv a svobod (č. 209/1992 Sb.)⁸³

---

⁸² PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky. 2. aktualizované vydání.* Praha: Leges, 2015. 1152 stran. Student. ISBN 978-80-7502-084-0. (str. 399-400)

⁸³ EMMERT, František. *Dvojí občanství v českém právu.* Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2014. xiii, 125 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 4-5)

Zaměříme-li se na právní úpravu státního občanství v rámci Evropské unie, zjistíme, že problematika nabytí a pozbytí státního občanství je Evropskými právními předpisy neupravena a je zcela respektována vnitrostátní úprava členského státu. Nic na tom nemění ani Evropská úmluva o státním občanství (č. 76/2004 Sb. m.s.), kterou ČR podepsalo a přijalo. Úmluva stanovuje pouze obecné meze a další vnitřní záležitosti ponechává signatářským státům.⁸⁴

Při zmínce mezinárodní úpravy v rámci EU je vhodné zmínit také občanství Evropské unie, kterému byla v této práci věnována samostatná kapitola.

---

⁸⁴ Důvodová zpráva k zákonu č.186/2013 Sb. Obecná část, Bod 4.)

4. Nabývání státního občanství podle zákona č. 186/2013 Sb.

Zákon č. 186/2013 Sb. je dosud platným, účinným a také posledním zákonem upravujícím institut státního občanství. Při porovnání předešlé úpravy se současnou docházíme k názoru, že současná právní úprava podstatně rozšiřuje a konkretizuje jednotlivé formy nabytí českého státního občanství. Současná právní úprava pro nabytí státního občanství se rozšířila a v tuto chvíli nabízí sedm titulů, kterými jsou⁸⁵:

- narozením,
- určením otcovství,
- osvojením,
- nalezením na území ČR,
- udělením,
- prohlášením,
- v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče.

Tituly (formy) lze také dělit z hlediska, kde se nachází na časové ose. Takové to dělení je zpravidla rozděleno na dva momenty nabývání státního občanství. Prvním momentem je nabytí státního občanství od narození (narozením) a druhým momentem na ose je nabytí státního občanství kdykoliv v průběhu života (udělením).⁸⁶

Právní jistotu v institutu nabývání státního občanství narušuje §39, který stanovuje postup v případě obnovy řízení ve věci nabytí, který postupuje podle SŘ. Tato úprava dovoluje pozbýt státní občanství ČR osobě, která jej již v předešlém řízení nabyla. Avšak důvod úpravy je pro ČR zásadní. Dovoluje neoprávněným osobám odejmout neoprávněné státní občanství ČR tak, aby nedocházelo k obcházení zákona.⁸⁷

4.1. Nabytí státního občanství narozením

Na základě statistický údajů lze tvrdit, že se jedná o nejčastější nabývací titul, nejen v České republice. Dále lze také tvrdit, že se jedná o ten nejvýznamnější titul, neboť touto formou nabyté státní občanství za svého života

---

⁸⁵ §3 z.č. 186/2013 Sb.

⁸⁶ EMMERT, František. *Dvojití občanství v českém právu*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2014. xiii, 125 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 7)

⁸⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 186/2013 Sb. §38

změní jen minimální počet osob.⁸⁸ V zákoně č. 186/2013 Sb. je mu z těchto příčin věnována první pozice v paragrafovém pořadí před zbylými tituly (§4 až 5). Při nabývání státního občanství narozením se státy řídí každý vlastním vnitřním právním řádem, který se vyznačuje jednou ze dvou stěžejních zásad pro tento způsob nabývání. Tento titul tedy rozlišuje mezi dvěma zásadami⁸⁹:

- *ius sanguinis* (zásada krve),
- *ius soli* (zásada půdy).

Český právní řád vystavěl svou právní úpravu státního občanství právě na zásadě *ius sanguinis*. Názorným důkazem tvrzení je ustanovení v § 4 zákona č. 186/2013 Sb., který upravuje nabytí státního občanství ČR dítěte narozením. Je-li v momentě narození alespoň jeden z rodičů státním občanem ČR a tito rodiče žijí v právoplatně uzavřeném manželství, nabývá dítě státní občanství ČR. Ustanovení tak kromě zjevného následku nabytí státního občanství dále uvádí, že zákon neupřednostňuje žádné pohlaví, kteréhokoliv z rodičů, a dodržuje tak rovnost mezi těmito pohlavími v rámci nabývání.⁹⁰ V některých cizích zemích takovéto pravidlo stále není upraveno v právní úpravě nabývání, což má za následek, že narozené děti nabývají státní občanství pouze po otci. V českých zemích již byla tato zastaralá historická úprava odstraněna dávno. Dalším podstatným poznatkem, kterým lze dále rozvinout úvahy o této formě nabývání, plyne od slova narozený. Tento pojem není dále specifikován. Specifikaci nalezneme až v NOZ §25, který stanovuje, že dítě se musí narodit živé. Narodí-li se jako mrtvé, hledí se na něj v tomto případě jako by nebylo, tudíž nemohlo nabytí státní občanství ČR a nabytí tak občanská práva. Další z podmínek, které je potřeba splnit pro nabytí, je uzavření právoplatného manželství.⁹¹ Tato podmínka je zde uvedena jako významný mezník, který odlišuje tuto právní úpravu od právní úpravy nabývání státního občanství určením otcovství. Přesto, ačkoliv v samotném znění není žádné zmínky, je tato podmínka taktéž podřízena v některých případech pečlivému šetření cizinecké policie, které byla dána pravomoc k tomuto jednání. Samotné šetření spočívá ve zjišťování účelnosti takového sňatku. Jen pro příklad, jedná se o sňatky, které jsou uzavřené v cizině, a nebo takové sňatky, kde manžel

⁸⁸ EMMERT, František. *Dvojití občanství v českém právu*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2014. xiii, 125 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-284-7. (str. 6)

⁸⁹ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 810 stran. Právní učebnice. ISBN 978-80-7380-606-4. (str. 261)

⁹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 186/2013 Sb. Obecná část, bod 6.)

⁹¹ §4 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

cizinec usiluje zároveň o lepší postavení v rámci pobytu na území ČR. Tato otázka se však řeší již před samotným narozením dítěte. Tudíž dítě, které se narodí takovému manželskému páru, nabyde vždy státního občanství ČR. Může ale nabýt, umožňuje-li to zákon cizí země, také občanství této cizí země, jejíž občanství má druhý z rodičů.

V tomto případě, kdy se jedná o určení státního občanství z titulu narození, není potřeba podávat jakoukoliv žádost o jeho nabytí, dítě jej nabývá automaticky narozením ze zákona. S tím souvisí i neexistence poplatkové povinnosti rodičů. Není zde tedy žádný poplatek za nabytí občanství, jako je tomu v jiných formách nabytí. Přesto je zde kladena určitá povinnost na rodiče, kteří musí zažádat o vydání dokladů, kterými se české státní občanství narozeného dítěte následně prokazuje. Nic se nemění na tom, že po dobu, po kterou těmito doklady rodiče dítěte nebo samo dítě nedisponují, zůstává i nadále stále občanem ČR. Není zde tedy žádné mezidobí, kdy by dítě nemělo české státní občanství. Mnoho narozených dětí získává své první doklady až v pozdějším věku, a to například při prvním zjišťování státního občanství (vydávání občanského průkazu, nebo cestovního pasu). U dítěte narozeného v zahraničí nastává odchýlení od stálé právní úpravy. Takové odchýlení spočívá v povinnosti zákonného zástupce požádat o zápis do zvláštní matriky (zvláštní matrika v Brně). Poté, co je zapsán, mu je vydán český rodný list a potvrzení o nabytí státního občanství ČR, který je nutností k vydání například občanského průkazu nebo cestovního pasu.⁹²

Přestože ČR je státem jasně prosazujícím zásadu *ius sanguinis*, převzala z předešlé právní úpravy i dílejší prvek zásady *ius soli*. Zásada *ius soli* se pojí s českým právním řádem především v oblastech mezinárodních smluv, jimiž je ČR členem, a tudíž i vázána jejich ustanoveními. Tento vliv se projevuje v §5 z. č. 186/2013 Sb., který upravuje vztah mezi narozeným dítětem na území ČR a rodiči, kteří jsou zároveň oba v daný moment osoby bez státní příslušnosti.⁹³ V tuto chvíli by dítě mělo podle zákonné úpravy ČR následovat a získat státní občanství rodičů podle §4 tedy by se stalo bezdomovcem. K zamezení takové situace zabraňují právě ony mezinárodní smlouvy. Evropská Úmluva a Úmluva o omezení případů bezdomovectví, které vnášejí právě zásadu *ius soli* do právního

---

⁹² Nabývání státního občanství České republiky narozením - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-narozeni.aspx>

⁹³ §5 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

řádu ČR. Lze tak s určitým odstupem tvrdit, že se jedná o mezinárodní prvek v zákoně. Ustanovení § 5 z. č. 186/2013 Sb. tedy dovoluje z důvodu prevence bezdomovectví nabýt státní občanství narozenému dítěti, jehož rodiče jsou osoby bez státní příslušnosti. Přesto ustanovení §5 dále včleňuje do svého znění jednu podstatnou podmínku. Podmínka má za úkol plnit úlohu překážky z důvodu pokusů o zneužití této právní úpravy formy nabývání státního občanství, ale také aby nedocházelo pouze k administrativní zátěži v určitých případech. V případě takové oné podmínky se jedná o lhůtu nejméně 90 denního povoleného pobytu na území. Jako ochranou funkce vystupuje v případě, kdy se jedná o rodiče, kteří se nacházejí se na území ČR nelegálně. V případě administrativní zátěže by se jednalo o situaci, kdy by matka porodila dítě na území ČR při pouhém průjezdu územím státu.⁹⁴ V předcházející právní úpravě zákona č. 40/1993 Sb. nebyla přesná délka této současné 90 denní lhůty určena a docházelo proto k nejednoznačnosti ve výkladu, a tím i k větší míře právní nejistoty pro nabyvatele.

Výše popsané situace jsou v zákoně upravené jako obecná část. Zákon č. 186/2013 Sb. však obsahuje zvláštní ustanovení k některým nabývacím formám. Jedná se o zvláštní část nabývání udělením, přesto je vhodné ji uvést zde v rozboru formy nabývání narozením.

Na první pohled se může zdát, že se jedná o téměř shodnou situaci, kterou upravuje ustanovení §5. A přesto ustanovení §29 upravuje situaci velmi odlišným způsobem. V rámci nabývání státního občanství se jedná o zjednodušenou formu nabytí. Ustanovení §29 tak popisuje situaci, kdy se na území ČR narodí dítě, které nenabude státního občanství ani po jednom z rodičů ani státního občanství ČR podle ustanovení §5. Přesto právní úprava dovoluje nabytí státního občanství ČR, má-li alespoň jeden z těchto rodičů na území povolen pobyt delší než 90 dnů. Jedná se o situaci, kdy se rodičům, kteří jsou pod mezinárodní ochranou, garantovanou ČR, narodí na území ČR dítě. Tito rodiče, v souvislosti s poskytnutou ochranou, se nemohou obrátit na orgány svého domovského státu za účelem nabytí státního občanství narozeného dítěte. Důvodová zpráva uvádí účel této úpravy, jako ochranu před vznikem bezdomovectví, ale také jako ochranu před snahou účelového nabytí státního občanství ČR porušením zákona, a tím i zásady *ius sanguinis* ze strany rodičů. Právní úprava tak navrhuje přezkoumání vzniku takové situace, jestliže nebyla zapříčiněna neúčinným úkonu

---

⁹⁴ §5 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

registrace ze strany rodiče u zastupitelském úřadu státu, jehož je státním občanem, aby tak narozené dítě získalo státní občanství automaticky po rodiči nebo jakýmkoliv jiným úkonem stejného druhu. V takovém případě dítě státní občanství ČR nenabude.⁹⁵

Postupují-li rodiče v mezích zákona, je pro ně řízení ulehčeno tím způsobem, že nemusí splnit požadavky uvedené v § 19, §20 a §14 zákona č.186/2013 Sb.⁹⁶

Dále zákon upravuje, kdo je oprávněn žádost podat, a za jakých dalších podmínek. Podává li žádost jen jeden z rodičů, musí doložit souhlas druhého rodiče, pokud nebyl svých rodičovských povinností zbaven nebo v nich jinak omezen. Souhlas není vyžadován v případech, kdy druhý rodič zemřel nebo není jeho pobyt mimo ČR znám.⁹⁷

Převzetím listiny o udělení státního občanství zákonným zástupcem nebo opatrovníkem dochází k nabytí státního občanství narozeného dítěte.⁹⁸

Jelikož je právní úprava nabývání v ČR vystavěna na zásadě *ius sanguinis*, lze očekávat v brzké době potřebu opět tuto úpravu rozšířit nebo upravit tak, aby reagovala na technický pokrok. Hovoří se zde o případu, kdy rodiče z jednoho státu, kteří nejsou schopni počít, vloží své embryo do těla ženy, která je občankou ČR. V tomto případě, by podle českého práva, nabylo státní občanství narozením po matce, jelikož podle §775 NOZ je matkou osoba, která dítě porodila a nikoliv ta, která dodala potřebný genetický materiál. Nabízí se způsob nabytí státního občanství formou určení otcovství nebo osvojením, avšak, cizí státy ve svém právním řádu tyto instituty nemusejí upravovat, a proto v závislosti na počet takových případů, bude-li se zvyšovat, bude zapotřebí zvolit adekvátní právní úpravu.

4.2. Nabytí státního občanství určením otcovství

Znovu se jedná o státní občanství nabývané derivativním způsobem (odvozeným), jelikož jej budeme odvozovat od českého státního občanství otce dítěte, kterým disponuje v době určování otcovství, ne v době narození dítěte.⁹⁹

---

⁹⁵ §5 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

⁹⁶ §29 odst. 2.) z.č. 186/2013 Sb.

⁹⁷ §29 odst. 3.) z.č. 186/2013 Sb.

⁹⁸ §29 odst. 5.) z.č. 186/2013 Sb.

⁹⁹ VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabývání a pozbývání státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 287 s. ISBN 8072016253. (str. 48)

V zákoně jsou právní úpravě věnovány dva paragrafy (§6 a §7).¹⁰⁰ V těchto ustanoveních dovoluje zákon nabývat státní občanství dítěti¹⁰¹, jež nedosáhlo věku 18¹⁰² let a jehož matka je cizinka a otec, jehož otcovství má být prokázáno, je státním občanem ČR. Současně nejsou rodiče dítěte v uzavřeném manželském sňatku. Právní úpravu lze vztahovat i na situaci, kdy dochází k určování otcovství ve stavu těhotenství matky cizinky k dosud nenarozenému dítěti. V průběhu určování otcovství je po celou dobu dítě státním občanem státu, jehož státní občankou je jeho matka.

Právní úprava nabývání státního občanství určením otcovství řeší vzniklou situaci trojím způsobem, a to prostřednictvím rozhodnutí soudu, souhlasným prohlášením obou rodičů dítěte nebo genetickou zkouškou.¹⁰³ V prvním uvedeném způsobu nabývá dítě státního občanství ČR až nabytím právní moci soudního rozhodnutí o určení otcovství. Přičemž hmotně právní úpravu poskytuje soudu zákon č. 89/2012 Sb. NOZ spolu s procesně právní úpravou v zákoně č. 99/1963 Sb. Soudní rozhodnutí je zcela postačující pro následné nabytí státního občanství dítěte. Soudní rozhodnutí poskytuje dostatečný a prokazatelný důkaz přezkoumání všech předložených důkazů ze strany matky, otce a též ze strany státu. Není tedy pochyb o tom, že otcem dítěte je skutečně otec, jehož otcovství bylo před soudem určováno.¹⁰⁴ V případě druhého a třetího uvedeného způsobu nastává komplikovanější situace. Komplikovanost je v první řadě shledávána v rozdílném postavení matky dítěte na poli mezinárodních vztahů států s ČR podle právní úpravy. Zákon č. 186/2013 Sb. ve svém znění rozlišuje postavení matky ve dvou skupinách. V každé skupině je uveden taxativní výčet podmínek. Při splnění alespoň jedné z nich je dovoleno dále postupovat v dané skupině, která danou situaci právně upravuje odlišně od té druhé. Skupiny jsou rozděleny na základě cizineckého statusu, který ČR poskytuje v rámci mezinárodních vztahů s určitými státy. Dále také podle členství v organizacích a podle uzavřených mezinárodních úmluv.

- Do první skupiny, jež je uvedena v §7 odst. 1, řadíme občanku jiného členského státu Evropské unie, Švýcarské konfederace nebo státu, který je

---

¹⁰⁰ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2. (str. 171)

¹⁰¹ §2 z.č. 186/2013 Sb.

¹⁰² § 28 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹⁰³ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2. (str. 171)

¹⁰⁴ §6 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „stát Evropské unie“), anebo má trvalý pobyt na území České republiky, či je bezdomovkyní.

- Do druhé skupiny uvedené v §7 odst. 2 řadíme občanku, která není občankou státu Evropské unie, ani nemá trvalý pobyt na území České republiky, ani není bezdomovkyní.¹⁰⁵

Podle výše rozdělených skupin budeme rozlišovat, jestli je postačující pro nabytí státního občanství dítěte pouhé určení otcovství souhlasným prohlášením obou rodičů, přičemž takto se jedná o postup stanovený v §7 odst. 1 zákona č. 186/2013 Sb. a jedná se o postup méně komplikovaný pro rodiče. Jsou zde jasně viditelné snahy pro zjednodušení nabývání státního občanství v rámci liberalizace pro občany členských států Evropské unie.¹⁰⁶ V současné době, při možnostech volného cestování osob z jakýchkoliv příčin a důvodů a umožnění snadnějšího osidlování na území členských států, dochází k častějším případům smíšených párů, z hlediska státního občanství a narození dětí rodičům s odlišným státním občanstvím. V rámci Evropy se jedná o jeden z nejliberalizačnějších zákonů, což může skrývat mnohá úskalí. Na rozdíl od §7 odst. 2 č. 186/2013 Sb. zde není vyžadována genetická zkouška, a tak je dovoleno dítěti nabytí státní občanství ČR.

Problém nastává v situaci, kdy matka splňující podmínky v §7 odst. 1, nabídne občankovi se státním občanstvím ČR nemalý finanční obnos, pokud učiní souhlasné prohlášení a nechá se zapsat do rodného listu dítěte jako otec. Dítěti je tak dovoleno nabytí státní občanství ČR. Poté, co dítě státní občanství nabyde, je český občan z rodného listu vyškrtnut a nahradí jej skutečný otec, který české občanství nemá. Avšak na základě nabytí státního občanství dítěte získává lepší postavení v rámci cizineckého práva matka i nový skutečný otec dítěte. Věc sama je poté velice obtížně řešitelná, neboť dítě v souladu s čl. 12 odst. 2 ú. z.č. 1/1993 Sb. nemůže být zbaveno státního občanství ČR, ani mu nemůže být jinak odebráno. Těmto situacím dostatečně nezabraňuje ani hrozící vysoký sankční postih jak falešného otce, tak matky.¹⁰⁷ Skutečností je, že v rámci §7 odst. 1) se právní řád s těmito přestupky setkává zřídka. Naproti tomu v ustanovení §7 odst.

---

¹⁰⁵ Zákon č. 186/2013 Sb.

¹⁰⁶ EMMERT František, Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu?/ 2014- Právní rozhledy 10/2014, s. 346

¹⁰⁷ §63 odst. 2) z.č. 186/2013 Sb.

2 je tomu přesně naopak. Důvodem je, že osoby z první skupiny mají již tak dobré postavení v ČR, zaručené například členstvím domovského státu v EU.

Začleněním osob bez státní příslušnosti do skupiny lze sledovat záměry pro předcházení vzniku bezdomovectví v souladu s mezinárodními smlouvami. Tento postup lze vykládat také jako možné řešení vážnějšího problému, kterým by byl růst počtu obyvatel bez státní příslušnosti.

Nesplňuje-li matka dítěte podmínky v prvním odstavci §7, bude situace pro nabytí státního občanství vyžadovat důkladnější postup státu v průběhu zkoumání splnění podmínek. Mimo souhlasné prohlášení rodičů je v novém zákoně, oproti předešlé úpravě, pevně daný způsob prokázání, zda-li je biologickým otcem skutečně občan České republiky. Novinkou je zavedení genetické zkoušky, která pro zvýšení své věrohodnosti musí mít formu znaleckého posudku podle zákona o znalcích a tlumočnících. V případě výsledku potvrzujícího otcovství státního občana ČR nebude pochyb o tom, že skutečným biologickým otcem dítěte je právě onen občan ČR, který s matkou podal souhlasné prohlášení rodičů před matričním úřadem. Znalecký posudek musí být přiložen k souhlasnému prohlášení nebo dodán dodatečně. Do doby, než bude znalecký posudek předložen, nemůže dítě nabytí státního občanství po otci. Forma znaleckého posudku byla zvolena z důvodu vyšší důvěryhodnosti, jakožto důkazního prostředku pro potvrzení tvrzení rodičů. Předložením znaleckého posudku, kterým rodiče potvrdily svá tvrzení, vylučují další prověřování z důvodu účelnosti takového určení otcovství.¹⁰⁸ Zákon již ale v obecné části zákona neupravuje otázku týkající se určení otcovství v zahraničí. V tomto případě se bude postupovat podle §55 zákona č. 91/2012 Sb.

Zákon obsahuje pro případ odmítnutí takové genetické zkoušky zvláštní úpravu udělení v §28 zákona č. 186/2013 Sb. Tato úprava poskytuje postup pro přezkum takového určení z důvodu, zda se nejedná o účelové určení. Důvodem odmítnutí podstoupení genetické zkoušky může být také finanční hledisko věci, kdy je pořízení znaleckého posudku nad finanční možnosti rodiny¹⁰⁹, anebo také pouhá nejistota výsledku. Pro nabytí státního občanství touto cestou je nezbytný konečný souhlasný projev ministerstva vnitra v závěru řízení. V řízení bude zjišťováno především to, jestli určení otcovství nebylo účelové z důvodů, kterými

---

¹⁰⁸ §7 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹⁰⁹ Testy otcovství. *nejdůvěryhodnější místo pro testování DNA* [online]. Copyright © 2010 [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.dnacentrum.cz/sluzby/>

může být vidina získání trvalého pobytu pro dítě a matku nebo následné zneužívání sociálního systému státu. Těmto následkům se stát snaží předejít zahájením řízení o určení otcovství a následným šetřením určitých aspektů běžného života posuzované rodiny.

Podle §28 odst. 1 bude zjišťováno, zda otec:

- žije s dítětem ve společné domácnosti, nebo je aspoň s dítětem v častém kontaktu,
- se podílí na výchově dítěte,
- vůči dítěti plní vyživovací povinnost.

Takto úzce vymezené oblasti šetření nejsou taxativním výčtem a ministerstvo vnitra zkoumá i další aspekty pro zjištění pravdivé skutečnosti o určení otcovství.

Jako další upravuje §28 odst. 2 lhůty, ve kterých může být žádost¹¹⁰ o udělení státního občanství podána. V případě již narozeného dítěte mohou žádost podat ve lhůtě jednoho roku od podání souhlasného prohlášení rodičů. Ve stejné lhůtě, počítané ode dne narození dítěte, bude postupováno v případě ještě nenarozeného dítěte. Dále §28 uvádí, že žadatel nemusí splňovat podmínky pro běžné udělení v §14, §19 a §20 a tedy se jedná o zjednodušené udělení. V dalším odstavci je opět jako u titulu narozením řešena otázka, kdo a za jakých podmínek může podat žádost o udělení. Takto sepsanou žádost lze podat na ministerstvu vnitra nebo příslušném Krajském úřadu, který předá žádost ve lhůtě 30 dni ministerstvu vnitra. V zahraničí lze podat žádost spolu s rodným listem dítěte a vyplněným dotazníkem u zastupitelského úřadu, který ji spolu s vlastním stanoviskem zašle ministerstvu vnitra ve lhůtě 30 dní. V pravomoci ministerstva je také vyžádání stanoviska obecního úřadu z místa, kde dítě pobývá společně s rodiči, Policie České republiky a OSPOD. Po dobu řízení je pobyt dítěte na území ČR považován za trvalý pobyt jen v případě, že otcovství občana ČR bylo určeno¹¹¹. K nabytí státního občanství dochází dnem převzetí listiny o nabytí státního občanství ČR opatrovníkem nebo zákonným zástupcem.

Zvláštním případem, avšak četně zastoupeným, je nabytí státního občanství ČR určením otcovství v cizině. Takto nabývané občanství dítě nabude, pokud je nabýváno v souladu s právním řádem státu, v němž k určení došlo.

---

¹¹⁰ Příloha č. 11

¹¹¹ § 6 zákona č. 186/2013 Sb.

Listina dokazující určení otcovství učiněním souhlasného prohlášení rodičů nebo obdobného jednání, která je vydaná v zahraničí, musí mít formu veřejné listiny, nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak a taktéž musí být úředně přeložena do českého jazyka.¹¹²

Nabývání státního občanství určením otcovství má však i své limity, například věk dítěte, které by určením otcovství mělo nabýt státní občanství ČR po otci. Takové určení bude mít právní následky nabytí státního občanství podle důvodové zprávy pouze do věku nižšího než 18 let. Dosažením plné zletilosti již určení otcovství nebude mít za následek nabytí státního občanství ČR.

4.3. Nabytí státního občanství osvojením

Jedná se již o třetí způsob nabytí státního občanství derivativním způsobem (odvozením).¹¹³ Prvně byl tento titul zaveden zákonem č. 272/1993 Sb., kterým se měnil a doplnil zákon č. 40/1993 Sb., kde byl upraven jedním paragrafem, a to velice stručným.¹¹⁴ V současné úpravě tohoto titulu postačily opět pouhé dva paragrafy, a to §8 a §9, ale s tím rozdílem, že jejich obsah je značně rozsáhlejší. K nabytí nyní tedy postačuje, aby byl alespoň jeden z osvojitelů státním občanem ČR¹¹⁵, a dítě získá občanství automaticky¹¹⁶. České právo¹¹⁷ upravuje institut osvojení dospělé osoby, ale v případě výkladu zákona č. 186/2013 Sb. budou pojmy osvojení a dítě vykládány ve smyslu osvojení nezletilého. Dnem, kterým nabude soudní rozhodnutí o osvojení právní moci, rovněž osvojovaný nabývá státní občanství ČR. V případě, kdy o osvojení nerozhoduje český orgán nebo se osvojené dítě nenachází na území ČR, se bude o takovém osvojení jednat v rámci mezinárodního práva soukromého, které přímo upravuje tuto problematiku, a to konkrétně v § 63 zákona č. 91/2012 Sb.¹¹⁸ V takto vymezeném případě tedy dítě nabývá státního občanství v den, kdy se rozhodnutím orgánu jiného státu stalo pravomocným a bylo uznáno ČR. Vše v

---

¹¹² Nabývání státního občanství České republiky určením otcovství - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-urcenim-otcovstvi.aspx>

¹¹³ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2. (str. 172)

¹¹⁴ VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabývání a pozbývání státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 287 s. ISBN 8072016253. (str. 47)

¹¹⁵ §8 z.č. 186/2013 Sb.

¹¹⁶ § 8 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹¹⁷ NOZ

¹¹⁸ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2. (str. 172)

souladu se zákonem o mezinárodním právu soukromém.¹¹⁹ U takto osvojeného dítěte ze zahraničí je osvojitel dále povinen požádat o zápis jeho narození do zvláštní matriky. Teprve poté je dítěti vydán český rodný list potřebný pro budoucí vydání českých dokladů. K zápisu je nutno připojit osvědčení prokazující, že osvojenec nabytí státní občanství ČR.¹²⁰

Cílem úpravy je zjednodušené začlenění do společnosti a zároveň pokus nahradit plnohodnotně rodinné vazby s osvojitelem, kdy zanikají původní rodinné vazby dítěte k biologickým rodičům a vznikají rodičovské vazby s osvojitelem.

4.4. Nabytí státního občanství nalezením na území ČR

Tato forma je v zákoně upravena jako čtvrtý nabývací titul, zároveň se jedná, na rozdíl od předešlých titulů, o originální způsob nabytí státního občanství ČR. Důvodem, proč tomu tak je, je, že není blízké osoby, od které by bylo možné jiné státní občanství odvodit.¹²¹ Jako další odlišující znak je zcela jasné upuštění od zásady *ius sanguinis* a na základě Evropské úmluvy a o státním občanství a Úmluvy o omezení případů bezdomovectví příklonění k zásadě *ius soli*.¹²² Celá úprava je obsažena v §10 zákona č. 186/2013 Sb. Dítě, které by tak mělo nabytí státní občanství ČR, musí splňovat podmínky uvedené v zákoně. Musí být:

- mladší tří let,
- neznámé totožnosti,
- nalezené na území ČR, kde se ve lhůtě šesti měsíců nepodaří zjistit jeho státní příslušnost.

Výše uvedené podmínky musí být splněny kumulativně. K nabytí tedy dochází zpětně ke dni nalezení dítěte na území ČR. V případě nejasností určení data nalezení rozhodne ministerstvo vnitra na žádost zákonného zástupce, opatrovníka nebo také z moci úřední.¹²³ Z tohoto výčtu je tak zřejmé, že řízení o nabytí státního občanství může být zahájeno jak podáním žádosti, tak z moci úřední. Hlavním úskalím nabývacího titulu nalezením se tak stává věk nalezeného. Z důvodu nízkého věku nelze zjistit žádné relevantní informace od

¹¹⁹ §9 z.č. 186/2013 Sb.

¹²⁰ Nabývání státního občanství České republiky osvojením - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-osvojenim.aspx>

¹²¹ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2. (str. 172)

¹²² §10 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹²³ §10 z.č. 186/2013 Sb.

dítěte a dále často nelze ani s přesností určit věk takového nalezence. Proto, jak uvádí důvodová zpráva, tyto případy musejí být posuzovány případ od případu.¹²⁴ Zákon však zcela neopomněl ani tento problém, a proto ve zvláštní úpravě myslel i na nalezence starší tří let. Zákonodárci proto ustanovili postup, který dovoluje nabytí státního občanství ČR udělením fyzické osobě, jež je zřetelně starší tří let nebo jde o osobu, která je v době nalezení již zletilá, ale trpí vážnou duševní poruchou. Bude se tedy jednat o takové osoby, které s přihlédnutím k jejich rozumovým schopnostem nejsou schopny sdělit svou totožnost nebo ji jakkoliv napomoc zjistit. Od nalezení je stanovena lhůta šesti měsíců, ve které bude zjišťováno, zda nenabyl státního občanství jiného státu. Lhůta je stanovena z důvodu nastolení vyšší míry právní¹²⁵ jistoty jak pro nalezence, tak pro stát, neboť prokáže-li se po uběhnutí této 6 měsíční lhůty, že nalezenec je státním občanem cizího státu, již nepozbývá českého státního občanství.

Taktéž jako ve zvláštních případech určení otcovství nebo narození na území, nemusí žádost splňovat §19, §20 a §14 zákona č. 186/2013 Sb. Spolu s žádostí musí být také podáno pravomocné usnesení o ustanovení opatrovníka, který nalezence zastupuje. Žádost musí být podána na ministerstvu vnitra, nebo kterémkoliv Krajském úřadě, který ji následně ve lhůtě 30 dní předá MV. MV zde může řízení zahájit taktéž z moci úřední, dozví-li se z výkonu práce o osobě, jež by splňovala pro takové řízení podmínky.¹²⁶ MV byly svěřeny pravomoci vyžadovat součinnost od obecního úřadu, kde se nalezená fyzická osoba nachází nebo také od Policie ČR.¹²⁷ Nalezenec nabývá státního občanství dnem převzetí listiny potvrzující udělení státního občanství ČR.¹²⁸

Nabytí státního občanství skrze titul nalezení však nemohou ti, jež prokazatelně vstoupili na území ČR nelegálně a odmítají sdělit místo původního pobytu v zahraničí nebo jiné informace o své osobě, ačkoliv rozumové a volní schopnosti tomu nijak nebrání. Za porušení je také považováno odmítnutí předložení dokladů nebo uvedení prokazatelně nepravdivých informací.¹²⁹

K ukázce příkladu nalezení na území ČR podle §10 si lze uvést situaci, kdy je dítě odloženo do tzv. babyboxu. Takové dítě je označeno jako nalezenec.

¹²⁴ §10 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹²⁵ VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 287 s. ISBN 8072016253. (str. 53)

¹²⁶ §30 odst. 2) z.č. 186/2013 Sb.

¹²⁷ §30 odst. 3) z.č. 186/2013 Sb.

¹²⁸ §30 odst. 4) z.č. 186/2013 Sb.

¹²⁹ §30 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

Jestliže dále splňuje podmínku věku a pokud osoba, jež ho do babyboxu odložila, nezanechá informace nebo doklady, zůstává dítě neznámé totožnosti. Takto nelze zjistit informace důležité k určení státně občanského statusu dítěte. Poslední možností je vyčkat, zda se osoba, která dítě odložila, nebo osoba, která je schopna doložit původ nalezence ve lhůtě 6 měsíců, nepřihlásí. Po uplynutí lhůty 6 měsíců dovoluje zákon dítěti nabýt státní občanství ČR.

4.5. Nabytí státního občanství prohlášením

Tento nabývací titul lze také často nalézt pod názvem zjednodušené nabytí státního občanství z důvodu, že obsahuje úpravu takových situací, kde zákon umožňuje nabytí státního občanství prohlášením¹³⁰, které nevyžaduje delší a procesně náročnější řízení, jako je tomu v případech udělení. Další přídomek, který si vysloužil, je „náprava minulých křivd“. Samozřejmě se jedná pouze o název neprofesní a přesto v případech §31, §32 a §33 velmi vystihující. Zákon č. 186/2013 Sb. takto řeší stále velmi citlivou otázku, která je připomínkou křivd, kterých se dopustila Československá republika v přesně vymezených obdobích své existence na emigrantech a vystěhovalcích z Československa. Nejedná se o první takový zákon, který se snaží napravit křivdy, které byly v průběhu minulého století napáchány, ale jedná se o první zákon, který se tento problém jako první snaží vyřešit v celé šíři, a ne jen jako reakci na předcházející situaci. Mezi názory, pojednávající o těchto záležitostech upravených v novém zákoně č. 186/2013 Sb., lze vyzdvihnout názor JUDr. Emmerta, který tvrdí, že nová zákonná úprava přistupuje svou úpravou k těmto křivdám jako k definitivnímu řešení a uzavírá jej tak.¹³¹ V průběhu zjišťování informací, zda osoba byla občanem ČR nebo ČSR, se postupuje podle zákona účinného v době nabytí státního občanství.¹³² Forma prohlášení dále dovoluje zjednodušenou formou nabytí státního občanství ČR v těch případech, kdy by bylo nepoměrně náročné získání státního občanství vzhledem k situaci, ve které se taková osoba nachází mnohdy ne svou vinou¹³³. Dále je tato forma nabytí povolena osobám, které ačkoliv jsou cizinci, mají k ČR silné vazby z důvodu narození nebo přestěhování se na území ČR v mladém věku. Těmto lidem ČR taktéž dovoluje nabýt občanství ČR zjednodušenou formou.

---

¹³⁰ Příloha č. 10

¹³¹ EMMERT František, Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu?/ 2014- Právní rozhledy 10/2014, s. 346

¹³² §64 z.č. 186/2013 Sb.

¹³³ §34 a §36

V průběhu posuzování splnění podmínek pro nabytí státního občanství se rovněž použijí ustanovení obsažená v druhé a třetí části SŘ.¹³⁴ Dále je za učinění prohlášení účtován správní poplatek bez ohledu na to, zdali bude řízení pro takovou osobu úspěšné nebo neúspěšné.¹³⁵

4.5.1. Prohlášení podle §31

Možnost učinit prohlášení, jako jednodušší formu nabytí státního občanství ČR, bude dovoleno bývalým českým a československým občanům. Tato možnost umožní nabytí státního občanství osobám, které jej pozbyly v důsledku dvoustranných smluv, které ČSR uzavřelo s některými státy, jakými jsou například Spojené státy Americké¹³⁶ a některé bývalé socialistické státy¹³⁷ a v oblastech, které měly za cíl zabránit vzniku dvojího občanství. Rozsah osob, které do úpravy spadají, je rozšířen také o bývalé státní občany, kteří pozbyli státní občanství ČR v souvislosti s nabytím státního občanství jiného státu.

Okruh osob, které takto mohou nabýt státní občanství, je tak značně rozšířen. V porovnání s předcházejícími právními úpravami v zákonech č. 88/1990 Sb. a č. 193/1999 Sb., které lze považovat za jistou formu rehabilitace pro některé bývalé státní občany České nebo Československé republiky, kteří pozbyli svá občanství k jedné z republik v zákoně definovaným způsobem v době totalitního režimu.¹³⁸ Zákon již ale neuvádí žádný časový údaj, ke kterému se pozbytí váže. Neuvádí ani konkrétní právní pozbyvací titul státního občanství, bývalého občana ČR nebo ČSR. Zákon zvolil způsob negativního taxativního výčtu osob, které prohlášením státní občanství nabýt nemohou. JUDr. Emmert takto vymezený okruh občanů nazývá také jako pojistku proti prolomení Benešových dekretů. Do tohoto okruhu řadíme osoby, které státní občanství československé pozbyly v důsledku ústavního dekretu č. 33/1945 Sb. v roce 1945. Dekret zbavoval v souvislosti s poválečným odsunem z území, státního občanství ČSR občany německé a maďarské národnosti. Jako další jsou vyloučeny osoby, které podléhají Smlouvě mezi ČSR a SSSR o Zakarpatské Ukrajině č. 186/1946 Sb. z důvodu zabránění revize vztahů, které vznikaly na základě výsledku druhé světové války nebo následného poválečného uspořádání Evropy. Přesto osoby, které takto státní občanství k ČSR pozbyly a následně jej znovu nabyly, aby jej poté opět pozbyly,

¹³⁴ §37 odst. 5 z.č. 186/2013 Sb.

¹³⁵ Příloha č. 8 písm. o) zákona č. 634/2004 Sb.

¹³⁶ Úmluva o naturalizaci mezi ČSR a USA ze dne 14.09.1929

¹³⁷ Úmluvy mezi ČSR a MLR, PLR nebo SSSR

¹³⁸ §31 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

například v souvislosti s propuštěním ze státního svazku, budou moci učinit prohlášení podle §31 odst. 1 taktéž.¹³⁹ Poslední takto vyloučenou skupinou osob jsou osoby, které jsou státními občany SR a občanství nabyly za doby existence ČSFR a zůstali občany i po jejím zániku.¹⁴⁰

Právní úprava obsažena v §31 odst. 2 tvoří výjimku. Výjimka platí pouze pro ty československé státní občany, kteří v rozhodné době nenabyli státní občanství ČR podle zákona č. 39/1969 Sb., ovšem před tím, než odešli do ciziny, měli hlášený trvalý pobyt na území tehdejší České socialistické republiky nebo ČR. Současně s tím nenabyli státního občanství slovenské republiky. Ačkoliv tedy nenabyli státního občanství ČR, vzhledem na faktické vazby k území ČR formou trvalého pobytu, je takovýmto osobám povolena zjednodušená forma nabytí státního občanství ČR prohlášením.¹⁴¹ Vzniku takové situace dala formální nedůležitost republikového občanství, kterému nikdo v jeho době nepřikládal důležitost. Podstatným bylo pouze občanství ČSR. V rámci jednotného československého občanství tak docházelo k přesunu obyvatel mezi republikami bez jakýchkoliv obtíží. A proto měli mnohdy čeští nebo slovenští občané trvalý pobyt v české nebo slovenské republice. Zlom přišel v roce 1992 při rozdělení ČSFR.

Prohlášení je učiněno před Krajským úřadem, který je místně příslušný podle místa trvalého pobytu. Nemá-li takový pobyt, bude místně příslušný Krajský úřad v místě posledního trvalého pobytu. Neměl-li nikdy na území ČR trvalý pobyt, je příslušný Úřad městské části Praha 1. K prohlášení musí být přiloženy další dokumenty, které potvrzují splnění podmínek v předešlých odstavcích §31.

- Rodný list,
- oddací list, případně doklad o rozvodu manželství, doklad o vzniku partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera, doklad o zrušení partnerství,
- rodné listy rodičů, jejich oddací list, popřípadě doklad o rozvodu manželství nebo úmrtní listy, pokud jsou tyto doklady nezbytné pro učinění prohlášení,

---

¹³⁹ EMMERT František, Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu?/ 2014- Právní rozhledy 10/2014, s. 347

¹⁴⁰ §31 odst. 1) z.č. 186/2013 Sb.

¹⁴¹ §31 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

- rodné listy prarodičů, jejich oddací list, popřípadě doklad o rozvodu manželství, nebo jejich úmrtní listy, pokud jsou tyto doklady nezbytné pro učinění prohlášení,
- doklad prokazující datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství prohašovatele.

Spolu s předloženými dokumenty a prohlášením bude uhrazen správní poplatek 500 Kč. O přijetí¹⁴² prohlášení bude následně rozhodnuto do 60 dnů.¹⁴³

Původně lze v návrhu zákona č. 186/2013 Sb. nalézt úpravu dovolující nabytí státního občanství ČR formou prohlášení i potomkům bývalých státních občanů ČR nebo ČSR, tj. dětem a dokonce i vnukům, kteří české ani československé státní občanství nikdy nenabyli. Návrh se však nevztahoval na bývalého občana ČSR, který se stal, nebo by se mohl stát, ke dni 01. 01. 1969 občanem ČR nebo nabyt po tomto dni občanství SR a tento stav přetrvává.¹⁴⁴ Takto formulované ustanovení bylo zrušeno usnesením Ústavně právního výboru¹⁴⁵.

4.5.2. Prohlášení podle §32

V ustanovení §32 odst. 1 nalezneme úpravu nabytí státního občanství ČR prohlášením ve vztahu k osobám, které měly k datu 31. prosince 1992 státní občanství české a slovenské federativní republiky a nebyly občanem České ani Slovenské republiky. Nabytí státního občanství podle tohoto ustanovení tak není možné pro osobu, která je v době prohlášení státním občanem Slovenské republiky.¹⁴⁶ Právní úprava tak předvídá situaci osoby, která k datu zániku České a Slovenské Federativní republiky (31. 12. 1992) měla prokazatelně československé státní občanství. Avšak v návaznosti k zákonné úpravě účinné od 1. ledna 1969, kdy došlo v rámci nově vzniklé Československé federace k určení a rozdělení obyvatelstva na České a Slovenské tzv. republikové občanství podle místa trvalého pobytu, nenabyl nebo nemůže dokázat takové nabytí ani jednoho

¹⁴² Příloha č. 3

¹⁴³ Nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 31 zákona o státním občanství České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-31-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

¹⁴⁴ §31 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹⁴⁵ Usnesení ústavně právního výboru č. 164 ze dne 27. února 2013 k vládnímu návrhu zákona o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů

¹⁴⁶ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2. (str. 177)

ze jmenovaných republikových občanství. A to až do doby 31. prosince 1992.¹⁴⁷ Z toho vyplývá, že občané bývalého československého státu, kteří nepobývali na území ČR nebo SR, tedy neměli zde trvalý pobyt a nebyli obeznámeni s právním vývojem státního občanství v Československu, stále disponují československým občanstvím, které je již ale fakticky neexistující. Proto je jim dána možnost učinění prohlášení, jestliže již nejsou občany Slovenské republiky. Jedná se tak o poněkud obširnější kontinuitu takového statusu z hlediska občanství na území současné ČR.

Po silném nátlaku potomků výše definovaných tehdejších občanů ČSR, byla do §32 odst. 2 vnesena úprava možnosti prohlášení i přímých potomků takových občanů ČSR. Takové ustanovení se v předešlém zákoně č. 40/1993 Sb. nenacházela. Jedná se tak o rozšíření výčtu osob, kterým je toto ustanovení určeno. Přesto jako v případě rodičů, nesměli být ani přímí potomci občany české nebo slovenské republiky.¹⁴⁸

Tuto úpravu je nutno vnímat ve světle minulých událostí a jako projev dobré vůle vůči bývalým občanům ČSR. Přesto je tato úprava velmi benevolentní v jistých směrech vůči prohašovatelům. Hlavně tedy v případě §32 odst. 2. Mnohdy potomci československých občanů činní prohlášení a jelikož splňují zákonem stanovené podmínky, následně státní občanství ČR nabydou. Problém, který je zde možné vyzdvihnout, se nachází na úrovni kulturní. Takto definovaní potomci nemusí splňovat podmínku trvalého pobytu ani jiného pobytového práva. Není jim uložena povinnost splnit jazykovou zkoušku ani jiné související vědomosti s národní kulturou, se kterou se ztotožňují. Proto je tedy možné často se setkat se státními občany ČR, kteří neovládají český jazyk, ani na základní úrovni. V jiných případech by se již diskutovalo, zda se nejedná o jistou formu účelového nabytí státního občanství ČR z důvodu například levnější a kvalitnější zdravotní péče. Přesto, jak bylo výše zmíněno, jedná se především o akt vstřícnosti a o způsob, jak získat pro český stát zastoupení ve světě v podobě intelektuální části populace, o kterou ČR v minulosti přišla.

§32 odst. 3 líčí možnost zahrnutí dítěte do prohlášení, pokud dítě neučiní prohlášení samo. Zbýlé odstavce §32 jen specifikují, kdo je oprávněn učinit prohlášení za dítě a za jakých dalších podmínek. Prvními takovými osobami, které jsou oprávněny učinit prohlášení, jsou rodiče, potažmo jeden z nich, kdy souhlas

---

¹⁴⁷ §32 odst. 1) z.č. 186/2013 Sb.

¹⁴⁸ §32 Důvodové zprávy k z.č. 186/2013 Sb.

druhého je nahrazen předložením úředně ověřeného podpisu druhého rodiče se souhlasem o nabytí státního občanství ČR, a to pouze pokud jeden z rodičů nepozbyl rodičovskou odpovědnost nebo v ní byl omezen či byla pozastavena. Také není vyžadován, pokud je neznámého pobytu v cizině nebo zemřel. Není-li z nějakého výše uvedeného důvodu schopen ani jeden rodič vykonávat rodičovskou odpovědnost, smí prohlášení o nabytí státního občanství ČR učinit pro nezletilého jeho zákonný zástupce nebo opatrovník spolu s předložením rodného listu a pravomocného ustanovení takového zákonného zástupce nebo opatrovníka.

V případě nezletilého podle §32 odst. 3), který již dosáhl věku 15 let, tedy dosáhl větší rozumové a mravní vyspělosti, je předpokládáno, že je schopen si již vytvořit celkový obraz nastalé situace, a proto je k nabytí státního občanství prohlášením vyžadován jeho písemný souhlas, který je opatřen úředně ověřeným podpisem nebo je-li prohlášení podepsáno před správním orgánem, u něhož je prohlášení učiněno, nevyžaduje se úředně ověřený podpis.

Výše popsané prohlášení je zaznamenáno na tiskovém formuláři, který obdrží u správního orgánu, kde bude prohlášení učiněno. Spolu s vyplněným formulářem bude uhrazen poplatek 500 Kč a přiloženy dokumenty:¹⁴⁹

- rodný list,
- oddací list, případně doklad o rozvodu manželství, doklad o vzniku partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera, doklad o zrušení partnerství,
- doklad o tom, že nenabyl státní občanství Slovenské republiky.¹⁵⁰

Po učinění prohlášení má příslušný Krajský úřad lhůtu 60 dní na prověření uvedených skutečností. V případě potvrzení pravdivosti tvrzení a splnění poplatkové povinnosti, nabývá¹⁵¹ prohlašovatel nebo dítě podle §32 odst. 3) státní občanství ČR. V případě, že nejsou splněny podmínky nabytí státního občanství, prohlašovatel nebo dítě podle §32 odst. 3 rozhodnutím Krajského úřadu státní občanství nenabyde. Toto rozhodnutí není zcela definitivní. Prohlašovatel nebo

---

¹⁴⁹ Nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 32 zákona o státním občanství České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-32-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

¹⁵⁰ §32 odst. 4) z.č. 186/2013 Sb.

¹⁵¹ Příloha č. 4

dítě podle §32 odst. 3) se může bránit proti takovému rozhodnutí prostřednictvím opravného prostředku, kterým je v tomto případě odvolání podané u Krajského úřadu, jenž rozhodnutí vydal. Dalším možný konec může nastat v případě úmyslného uvedení nepravdivého nebo neúplného údaje. V takovém případě může být uložena pokuta až ve výši 50 000 Kč.¹⁵²

Přesto, že ustanovení §32 dostalo svého významu, byl z prvopočátku některými právními teoretiky, za které si dovoluji jmenovat JUDr. Emmerta, nazýván jako nadbytečný. Přesto v závěru svého článku i JUDr. Emmert takovou situaci, kdy je možno nabýt státní občanství ČR formou prohlášení podle §32, připouští.¹⁵³

4.5.3. Prohlášení podle §33

Odlišnost, kterou vykazuje §33 od zbývajících právních úprav v zákoně č. 186/2013 Sb., ve formě nabývání státního občanství prohlášením je jeho velmi krátká lhůta účinnosti. Ta trvala pouhý jeden rok. Vzhledem k povaze lhůty, která je zcela jistě prekluzivního charakteru, tak toto ustanovení pozbylo již své účinnosti, a to ke dni 01. 01. 2015. Přesto v krátkém úseku své účinnosti byla úprava zaměřena na osoby, které se narodily v období od 1.října roku 1949 do 7.května roku 1969 na území mimo ČSR. Dále musel být alespoň jeden z rodičů státním občanem ČSR v době narození a k 1. lednu 1969 se stal nebo by se stal státním občanem ČR.¹⁵⁴

K lepšímu pochopení této právní úpravy je nejlépe poukázat na právní úpravu v zákoně č. 194/1949 Sb., podle které dítě narozené v cizině nenabývalo automaticky státní občanství československé republiky narozením, byl-li jeden z jeho rodičů cizinec. Takto narozené dítě nabylo státní občanství ČSR pouze v případě, že rodič s československou příslušností požádal Krajský národní výbor do jednoho roku od narození dítěte a Krajský národní výbor vyslovil souhlas s nabytím státního občanství ČSR.

V současné právní úpravě, po splnění podmínek, bylo nutno k prohlášení připojit také dokumenty, jakými byly:

---

¹⁵² Nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 32 zákona o státním občanství České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-32-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

¹⁵³ EMMERT František, Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu?/ 2014- Právní rozhledy 10/2014, s. 347

¹⁵⁴ EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2. (str. 177)

- rodný list
- oddací list, případně doklad o rozvodu manželství, doklad o vzniku partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera, doklad o zrušení partnerství,
- doklad který prokazuje, že v době narození dítěte byl alespoň jeden z rodičů státním občanem ČSR¹⁵⁵.

Poté, nebyly-li nalezeny jiné překážky a podmínky jsou splněny, rozhodne Krajský úřad, u něhož bylo prohlášení učiněno, o nabytí¹⁵⁶ státního občanství ČR prohlašovatele. V případě rozhodnutí o nenabytí státního občanství bylo umožněno prohlašovateli podat opravný prostředek v podobě odvolání u příslušného Krajského úřadu.

4.5.4. Prohlášení podle §34

Prohlášením může státní občanství také nabýt osoba, které byl neoprávněně vydán jakýkoliv doklad prokazující státní občanství ČR, který patří oné osobě, avšak tatáž osoba musí být v dobré víře, že je státním občanem ČR. Stát však jako další pojistku vkládá desetiletou lhůtu, v průběhu které, pokud nedojde ke zrušení takového dokladu, bude moci nabýt státní občanství ČR prohlášením. Tímto ustanovením bylo zamýšleno posílení ochrany principu právní jistoty pro osobu, které byl takto neoprávněně doklad vydán. Lhůta zvolená v takovéto délce byla zvolena s přihlédnutím k běžné délce platnosti především u občanských průkazů, kde je možné vyskytovanou chybu nejčastěji odhalit vzhledem k povinnosti obměnit starý průkaz za nový.¹⁵⁷ Při takovém pohledu na daný problém lze nabýt dojmu, že k pochybení může dojít pouze v přímém procesu vydávání dokladu, a to administrativní chybou úředníků. Je jisté, že k takové chybě dojít zcela jistě může, ať je tato práce prováděna osobou fyzickou nebo strojem. Přesto k chybnému vydání může dojít rovněž ze strany odlišné, od vydávajícího úřadu. Pro získání státního občanství je mnohdy povinností předložit zcela specifický druh dokumentů, který potvrzuje daný právní stav nabyvatele. Navzdory vyžadované administrativní přesnosti a kontrolním procesům, může mnohdy dojít k pochybení u zahraničních úřadů, které vydají chybný dokument nebo nemohou daný dokument dohledat a tudíž ani předat. Dále nemusí dojít ke spolupráci se zahraničními úřady. I přes tato úskalí se

¹⁵⁵ §33 odst.2) z.č. 186/2013 Sb.

¹⁵⁶ Příloha č. 5

¹⁵⁷ §33 Důvodové zprávy k zákonu č.186/2013 Sb.

úřadům ČR podaří zajistit dostupné dokumenty, na základě kterých poté české doklady vydají. Situace, která v minulosti v praxi nastala a díky které ustanovení §34 dostává svého významu, byla činnost, při které se v průběhu rozdělení ČR a SR vydávala osvědčení o českém státním občanství. V praxi docházelo, že takové osvědčení bylo vydáno občanu SR, konkrétně se jedná o razítko v československém federativním průkazu, které bylo uděleno po 1. květnu 1993 na základě vyhlášky č. 128/1993 Sb. Razítko směla udělovat policie ČR nebo matriční úřad, přesto však docházelo k chybám, kdy bylo právě občanům SR uděleno.¹⁵⁸ Dalším takovým případem, kdy docházelo k udělení státního občanství ČR, byla situace, kdy osoba nabývala státní občanství ČR formou osvojení podle zákona č. 40/1993 Sb. K omylům zde docházelo na základě chybného systému, a ne jako v předešlém případě, kdy chyboval administrativní aparát státu. K osvojení postačoval pouze rodný list, ze kterého nelze zjistit, zda se jednalo o nezrušitelné osvojení či ne. Stávalo se tak, že osvojenému byl vydán český průkaz, aniž kdykoliv nabyl státní občanství ČR. Vše napravil zákon č. 272/1993 Sb., ale pouze do budoucna. Již napáchané chyby nebylo možné podle tohoto zákona napravit zpětně.¹⁵⁹ Myšlenka dobré víry, která je v právní úpravě vyjádřena, jasně odkazuje na případ, kdy dochází k nelegálnímu způsobu získání dokladů úmyslným předložením klamavých informací. V tomto kontextu se již nezkoumá, z jakých důvodů takto učinil a státní občanství nenabude.

V případě takto nabývaného¹⁶⁰ státního občanství prohlášením je nabyvatel povinen k prohlášení připojit také:

- rodný list,
- oddací list, případně doklad o rozvodu manželství, doklad o vzniku partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera, doklad o zrušení partnerství,
- veškeré doklady prokazující státní občanství ČR, které mu i v minulosti byly vydány.¹⁶¹

---

¹⁵⁸ VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabývání a pozbývání státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 287 s. ISBN 8072016253. (str. 132)

¹⁵⁹ ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2. (str. 101)

¹⁶⁰ Příloha č. 6

¹⁶¹ §34 odst. 2) z.č. 186/2013 Sb.

4.5.5. Prohlášení podle §35

Dosavadní právní úprava se probíranou problematikou v ČR dosud nijak nezaobírala. Nový zákon č. 186/2013 Sb. se otázkou nezletilých osob narozených na území ČR cizincům nebo těm, kteří na území ČR přesídlili s rodinou v útlém věku, nevěnoval. Právě tyto osoby jsou označovány v ČR za „*přistěhovalce druhé generace*“. Z valné většiny lze tedy dovést, že se jedná o takové osoby, které jsou zcela asimilovány s českou kulturou a společností a nelze je tedy zcela považovat za cizince v pravém smyslu toho slova. Počet těchto přistěhovalců již dosáhl čísel, které už nemohli být nadále ignorovány a přehlíženy. Z převážné většiny se jedná o přistěhovalce vietnamského původu. Obdobu takovéto úpravy lze nalézt i v právních rádech členských států EU, jakými jsou například Německo, Belgie a Itálie a spousta dalších.¹⁶² Tyto státy se taktéž potýkají s otázkou přistěhovalců druhé a třetí generace, a proto jim umožňují nabývání státního občanství jednodušší formou zvolenou státem. Vše navíc zařizuje samotná Evropská úmluva o státním občanství v čl. 6 odst. 4 písm. f).

Zákon tak dovoluje neploletému cizinci nabýt státní občanství ČR formou prohlášení i v době, která nastane nejpozději do tří let ode dne, kdy neploletý dosáhl věku plnoletosti¹⁶³ v ČR uznaných 18 let a učiní takové prohlášení. Dále zákon uvádí podmínky, které musí být splněny pro to, aby cizinec mohl zjednodušenou formou státní občanství ČR nabýt.¹⁶⁴

- Podmínka povoleného trvalého pobytu na území ČR. Zákon se dále nevyjadřuje o délce jeho trvání ani dále neuvádí jiná specifika.
- Podmínka druhá stanovuje nutnou délku pobývání na území ČR, která je vyměřena na dvě třetiny doby vypočítané nejpozději od desátého roku věku dítěte až do data prohlášení. Po celou dobu takto vyměřené lhůty se musí zdržovat na území ČR oprávněně. Tím zákon vylučuje děti starší 10 let, které nejspíše nedosahují takového stupně asimilace s českou společností. Toto ustanovení může být poměrně dosti tvrdé k osobám, jež na tuto hranici nedosáhnou v rámci pár měsíců, které však nemusely nutně znamenat nedostatek času na asimilaci. Přesto je nutné chápat, že zákonodárci museli stanovit hranici. Hranice byla vytvořena s přihlédnutím k rovnosti postavení cizinců zde narozených a těmi, kteří

---

¹⁶² §34 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹⁶³ §73 z.č. 186/2013 Sb.

¹⁶⁴ §35 odst. 1) z.č.186/2013 Sb.

zde žijí od dětství. Hlavním aspektem, který byl sledován a jehož mělo být pro zajištění asimilace dosaženo, je absolvování alespoň poloviny povinné školní docházky. Samotná povinná školní docházka se může následně stát důkazem prokazujícím soustavné zdržování se na území ČR. Například na rozdíl od potvrzení od doktora, za kterým mohli pouze dojíždět na území ČR ze zahraničí. Povinná školní docházka je tedy téměř nevyvratitelným důkazem.

- Třetí podmínkou je požadovaná beztrestnost, nebo aby na osobu bylo hleděno jako na neodsouzenou. Může dojít k situacím, kdy takto formulované ustanovení působí příliš tvrdě k osobám, jež se dopustí trestného činu nebo provinění ne zvláště závažného. Proto má být na takové situace v celkovém zhodnocení pohlíženo individuálně.

K prohlášení je nutné připojit další dokumenty.¹⁶⁵

- rodný list,¹⁶⁶
- oddací list, případně doklad o rozvodu manželství, doklad o vzniku partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera, doklad o zrušení partnerství,
- doklad prokazující bezúhonnost ve státech, kde prohlašovatel pobýval nepřetržitě minimálně šest měsíců v době po dosažení věku 15 let. Je zřejmé, že v §35 odst. 2 písm. b) má být předcházeno účelnému vyhýbání nebo komplikování trestního řízení v zemi, ve které po nabytí státního občanství ČR osoba nebude státním občanem a bude hledat ochranu v ČR.

Prohlašovatel učiní prohlášení na Krajském úřadě příslušného podle místa trvalého pobytu prohlašovatele, nebo jeho posledního místa trvalého pobytu na území ČR. V případě, že se prohlašovatel nachází v cizině, učiní prohlášení na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí. Tiskopis, na kterém bude prohlášení učiněno, obdrží na příslušném úřadě, kde jej vyplní a zároveň s odevzdáním přiloží správní poplatek 500 Kč. Za takto splněných podmínek nabývá prohlašovatel¹⁶⁷ státní občanství ČR.¹⁶⁸

---

¹⁶⁵ §35 odst. 2) z.č. 186/2013 Sb.

¹⁶⁶ Rodný list není v úpravě výslovně uveden, příčinou je jeho opomenutí.

¹⁶⁷ Přílohy č. 7-8

¹⁶⁸ Nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 35 a podle § 73 ve spojení s § 35 zákona o státním občanství České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní*

Správní orgán v rámci své pravomoci a činnosti je oprávněn si vyžádat informace potřebné k ověření tvrzených a doložených skutečností prostřednictvím vyžádaných výpisů z evidencí rejstříků, které obsahují jím požadované informace. Může jít tedy o evidenci rejstříku trestů. Dále si správní úřad vyžádá vyjádření ministerstva k ověření délky povoleného pobytu prohlášovatele.¹⁶⁹

Takto upravená forma nabytí státního občanství ČR však nevylučuje možnost jeho nabytí formou udělení před tím, než osoba dosáhne zletilosti. V případě udělení státního občanství ČR nezletilému, za nezletilého podávají žádost rodiče, v řízení jednají taktéž rodiče. K žádosti je dále nutno přihlížet z hlediska rodinných vazeb, kdy je předpokládáno, že pro nezletilého je nejlepší, pokud má stejné občanství jako rodiče. V případě prohlášení může prohlášovatel v době dosažení plnoletosti rozhodnout o nabytí státního občanství již sám bez asistence rodičů.¹⁷⁰

4.5.6. Prohlášení podle §36

V §36 odst. 1) zákona č. 186/2013 Sb. se setkáváme s úpravou, která nabízí zjednodušenou formu nabytí státního občanství ČR pro děti, které se na území ČR zdržují a v souladu s příslušnými právními předpisy a byly svěřeny do náhradní péče. Ustanovení je jistou obdobou § 38 téhož zákona, ale s jistými aspekty, které je od sebe odlišují. Přesto se nejedná o nadbytečné ustanovení, spíše naopak vyplňuje prostor pro ty, kteří by nedokázali splnit podmínky pro nabytí státního občanství podle §38. Přesto jako v §38 zůstává smysl a cíl úpravy neměnný. Úprava umožňuje takto svěřeným dětem nabytí státního občanství ČR prohlášením za účelem zajištění snadnější integrace do společnosti a umožnit pozitivní vývoj takto svěřených dětí.¹⁷¹ Nejčastěji se s těmito situacemi setkáme v případech, kdy rodiče cizinci nebo jen jeden rodič cizinec svěří takto své dítě do jiné péče. V tomto případě nelze postupovat podle ustanovení §30, §10, ani již zmíněného §38. Od ustanovení §30 a §10 se odlišuje už jen tím, že bylo svěřeno do péče a je znám jeho původ. Podle ustanovení §38 nespĺňuje podmínku „*bezdomovecké státní příslušnosti*.“ Z těchto důvodů byla právní úprava §36 vyčleněna zcela samostatně. Dalším odlišujícím aspektem je způsob nabytí

---

strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-35-a-podle-73-ve-spojenu-s-35-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

¹⁶⁹ §35 odst. 3) z.č. 186/2013 Sb.

¹⁷⁰ §34 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹⁷¹ §35 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

státního občanství ČR, kdy podle ustanovení §10, §30 a 38 jej dítě nabývá automaticky ex lege, načež v případě ustanovení § 36 musí být učiněno prohlášení¹⁷². Z toho tedy vyplývá, že je nutná iniciativa osoby, jež je oprávněna za nezletilého jednat.¹⁷³

- Prvními takovými osobami, které jsou oprávněny učinit prohlášení, jsou rodiče, potažmo jeden z nich, a souhlas druhého je nahrazen předložením úředně ověřeného podpisu druhého rodiče, že souhlasí s nabytím státního občanství ČR, pokud jeden z rodičů nepozbyl rodičovskou odpovědnost nebo v ní byl omezen či byla pozastavena. Také není vyžadován, pokud je neznámého pobytu v cizině nebo zemřel.¹⁷⁴
- Není-li z nějakého výše uvedeného důvodu schopen ani jeden rodič vykonávat rodičovskou odpovědnost, smí prohlášení o nabytí státního občanství ČR učinit pro nezletilého jeho zákonný zástupce, nebo opatrovník spolu s předložením rodného listu a pravomocného ustanovení takového zákonného zástupce nebo opatrovníka.¹⁷⁵
- K prohlášení jsou oprávněni v poslední skupině i osoby, kterým bylo dítě svěřeno do péče pravomocným soudním rozhodnutím či ředitel ve výchovném ústavu nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které získaly dítě do své péče na základě pravomocného rozhodnutí soudu.¹⁷⁶

V případě nezletilého, který již dosáhl věku 15 let, tedy dosáhl větší rozumové a mravní vyspělosti, je předpokládáno, že je schopen si již vytvořit celkový obraz nastalé situace, a proto je k nabytí státního občanství prohlášením vyžadován jeho písemný souhlas, který je opatřen úředně ověřeným podpisem, nebo je-li prohlášení podepsáno před správním orgánem u něhož je prohlášení učiněno, nevyžaduje se úředně ověřený podpis.¹⁷⁷ Výše popsaný souhlas je zaznamenán na tiskovém formuláři, který obdrží u správního orgánu, kde bude

---

¹⁷² Důležitá je zde identita dítěte, kdy ten jenž činí prohlášení za dítě musí vzít v potaz, zda li je to pro takové dítě vhodné. Ve většině případů prohlášení učiněno je, aby dítě mohlo následně na území po dovršení 18 let žít volně a bez zátěže, kdy by samo muselo žádat o udělení státního občanství ČR.

¹⁷³ §35 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹⁷⁴ §36 odst. 2) z.č. 186/2013 Sb.

¹⁷⁵ §36 odst. 3) z.č. 186/2013 Sb.

¹⁷⁶ §36 odst. 4) z.č. 186/2013 Sb.

¹⁷⁷ §36 odst. 5) z.č. 186/2013 Sb.

učiněno prohlášení. Spolu s vyplněným formulářem bude uhrazen poplatek 500 Kč.

Po učinění prohlášení má ministerstvo 60 dní na prověření uvedených skutečností. V případě potvrzení pravdivosti tvrzení a splnění poplatkové povinnosti, nabývá¹⁷⁸ nezletilý státního občanství ČR. V případě, že nejsou splněny podmínky nabytí státního občanství, dítě rozhodnutím MV státní občanství nenabude. Toto rozhodnutí není zcela definitivní. Nezletilý se může bránit proti takovému rozhodnutí prostřednictvím opravného prostředku, kterým je v tomto případě rozklad vzhledem k tomu, že rozhodujícím orgánem byl ústřední orgán MV. Dalším možným koncem může nastat v případě úmyslného uvedení nepravdivého nebo neúplného údaje. V takovém případě mu může být uložena pokuta až ve výši 50 000 Kč.¹⁷⁹

Na rozdíl od nabývací formy osvojením, v této formě, nezanikají původní rodinné vazby k rodině, tudíž je zde stále možnost zpětného odebrání dítěte původními rodiči. Z těchto důvodů je na místě obávat se účelového svěřením do péče, kdy cizinci svěří dítě do ústavní péče, načež ho nechají nabytí státní občanství ČR a později požádají o znovu svěřením dítěte do své péče. Jelikož v té době je dítě již občanem ČR, rodiče tak získávají lepší postavení v rámci cizineckého práva.

4.6. Nabývání státního občanství svěřením do ústavní, pěstounské či jiné formy náhradní péče

Jedná se o další způsob nabytí státního občanství ČR neodvozeným způsobem tedy originálně. V zákonné úpravě se jedná o poslední upravený nabývací titul, který je upraven v §38 zákona č. 186/2013 Sb. Na základě znění zákona tak může nabytí státní občanství dítě¹⁸⁰:

- narozené na území ČR,
- zdržuje se tam i nadále a v souladu s právním řádem státu,
- již od narození postrádá státní příslušnost,
- bylo svěřeno do náhradní péče.

---

¹⁷⁸ Příloha č. 9

¹⁷⁹ Nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 36 zákona o státním občanství České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-36-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

¹⁸⁰ §38 odst. 1) z.č.186/2013 Sb.

Opět se jedná o kumulativní vyjádření podmínek pro nabytí státního občanství. Podmínka zdržování se na území ČR v souladu s právním řádem státu je především odkazem na zákony č. 326/1999 Sb. *o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 325/1999 Sb., *o azylu* a o změně zákona č. 283/1991 Sb., *o Policii České republiky*, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, které upravují pobyt na území ČR. Úpravou je především poskytnuta ochrana dětem, které jsou bezdomovci od narození a jejichž rodiče taktéž bezdomovci, se odmítli o ně dlouhodobě starat, a tak je ponechali v péči státu. Stát zajišťuje takto ponechaným dětem péči, ochranu, snazší integraci do společnosti¹⁸¹ a současně se snaží v souladu s mezinárodními smlouvami zamezit vzniku bezdomovců.¹⁸² Tímto taktéž stát napomáhá následnému umístění dětí do nových rodin, které nebudou muset podstupovat řízení o nabytí státního občanství osvojením, které by mohlo mnohé odradit.

Přes splnění podmínek se stává státním občanem až po nabytí právní moci soudního rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o uložení do náhradní péče.¹⁸³

Jedná se tak o ctnostnější formu odložení, která má za následek nabytí státního občanství ČR a taktéž s větší snahou ochránit dítě před pouhým ponecháním na území, jako v případě nabývacího titulu nalezením na území ČR upravené v §10.

Přesto je zde stále nutno zůstat na pozoru. Svěřením do péče podle §36 a §38 opět nezanikají původní rodinné vazby. Z tohoto důvodu opět hrozí účelovost takového svěřením, kdy se po nabytí státního občanství ČR dítětem rodiče opět přihlásí a budou žádat o svěřením dítěte do své péče, aby tak získali lepší postavením v cizineckém právu ČR. Navzdory snaze, takové účelovosti zabránit, nelze rodičům, kteří vyhovují všem nárokům pro svěřením dítěte do péče, odepírat styk s dítětem.

---

¹⁸¹ Stát se snaží poskytnout rovnocenné příležitosti všem, bohužel nastávali situace, kdy osoby bez státní příslušnosti svěřené do ústavní péče nemohli vycestovat na školní výlety, soutěže, stáže z důvodu právě oné neexistující státní příslušnosti.

¹⁸² §37 Důvodové zprávy k zákonu č. 186/2013 Sb.

¹⁸³ §38 odst. 2) z.č. 186/2013 Sb.

Závěr

Cílem práce bylo poskytnout komplexní náhled na vybrané formy nabývání státního občanství České republiky v současné právní úpravě zákona č. 186/2013 Sb., který tuto problematiku aktuálně upravuje a to od 01. 01. 2014, kdy se stal účinným a nahradil tak předešlou právní úpravu zákona č. 40/1993 Sb. Dále bylo cílem práce pokusit se objektivně zhodnotit jednotlivé formy nabytí státního občanství.

Po zpracování diplomové práce lze tvrdit, že institut státního občanství, jehož nepostradatelnost prokázaná i z historického hlediska, ztrácí na významu. Za touto ztrátou stojí mnoho aspektů. Práva, která byla dříve určena a přístupna pouze státním občanům jsou dnes dovolena užívat i osobám, které nedisponují státním občanstvím České republiky. Svůj podíl na tomto poklesu nese také dovolení nabývat dvojího státního občanství. Přesto nelze tvrdit, že je státní občanství zcela zbytečné, neboť své, možná prozatímní, důležitosti stále dostává.

V první části bylo dáno za cíl vysvětlit pojmy související se státním občanstvím. Jelikož právní řád nezná žádnou legální definici státního občanství, je státní občanství charakterizováno jako trvalý, bezprostřední, místně neomezený a hluboký vztah fyzické osoby a státu. Dále byly vysvětleny pojmy související se státním občanstvím, jakými jsou bezdomovectví, cizinec nebo také občanství EU. Následně je v první části věnována pozornost právní úpravě státního občanství v mezinárodním kontextu. Zde jsou uvedeny mezinárodní smlouvy, v nichž je ČR jedním ze signatářů a které zasahují do jinak nenarušitelného vnitrostátního právního řádu ČR. Zde je jejich převážným cílem zamezit vzniku bezdomovectví a upravit přístup k cizincům na území ČR.

Střední část měla za úkol seznámit s historickým vývojem forem nabývání, které jsou předmětem diplomové práce v části hlavní. Po prostudování odborné literatury a již neúčinných zákonů bylo možné předložit postupný vývoj jednotlivých forem nabývání od vzniku samostatného Československa až po současný zákon č. 186/2013 Sb., který upravuje problematiku nabývání jako poslední. Po předložení těchto informací je zcela zřejmý směr, kterým se Česká republika v rámci nabývání státního občanství od dob zákoníku ABGB ubírala a jaké aspekty do tohoto vývoje v průběhu let zasahovaly. Bylo možné sledovat, jak právní úprava rozšiřuje nebo zužuje počet forem nabývání, popřípadě jak reaguje zpětně na situace, které nastávaly v minulosti a upraveny byly až následně po daném období. Myšleny jsou zde příklady, které dovolovaly občanům, kteří

ztratili státní občanství v návaznosti na danou situaci ve státě. Tento exkurz je v mnohém nepostradatelný pro pochopení souvislostí s ustanoveními v §31, §32 a §33 zákona č. 186/2013 Sb. pojednávající o nabývání státního občanství formou prohlášení.

V části věnující se nabývání státního občanství ČR podle zákona č. 186/2013Sb. jsou využity metody deskriptivní a analytické. Každá forma je nejdříve deskriptivní metodou popsána v souladu s účinnou právní úpravou zákona č. 186/2013 Sb. Učiněno je tak, aby byly předloženy podklady pro následnou metodu analýzy.

Provedením analýzy lze tvrdit, že nový zákon v mnohém zpřísňuje podmínky nabývání státního občanství ČR. Děje se tak na základě zkušeností získaných z předešlé praxe. Tato tvrzení lze podložit samotnými ustanoveními v zákoně. Za zmínku stojí především nově stanovená lhůta 90 dnů ve formě nabývání narozením v §5, která má za úkol zabraňovat náhodnému nebo účelovému nabytí státního občanství cizinci.

V novém zákoně se také odráží snaha právní úpravy využívat nové technické možnosti. Zákon zavádí v případě nabývací formy určení otcovství genetickou zkoušku formou znaleckého posudku. Cílem je odlehčit státu prověřovací povinnost, kvůli účelovosti, a omezit takové případy. Skrytým úrazem této právní úpravy může být finanční stránka pořízení posudku. Ačkoliv je pro takový případ stanoven postup podle §28, byl by pro rodiče, dítě i stát snadnější postup podle §7 odst. 2). Řešením by tak mohl být částečný příspěvek na pořízení posudku ze strany státu.

Pro co může být nový zákon oceňován a zároveň odsuzován, je v některých ustanoveních zjednodušená forma nabývání prohlášením. Touto formou lze sledovat snahu zákonodárců definitivně vyřešit staré křivdy v §31, §32 a §33. Ačkoliv se jedná o vstřícný krok vůči těmto osobám uvedeným v jednotlivých zněních, hrozí, že občané, kteří takto státní občanství nabydou, jej budou využívat pouze jednostranně ve svůj prospěch.

Za vydařenou a přínosnou právní úpravu lze považovat také úpravu ve znění §35, kdy o nabytí formou prohlášení smějí požádat cizinci tzv. druhé generace. Tyto osoby mají k ČR silné vazby a ve většině případů na území ČR zůstávají po zbytek života. Takové osoby mohou mít pro ČR v budoucnu velký přínos.

Další příjemnou změnou bylo rozšíření nabytí státního občanství ČR po svěřením do náhradní péče. Takto svěřené osoby dostávají možnost rychlého začlenění do společnosti, kdy jim nebudou kladeny překážky z důvodu toho, že jsou cizinci. Přesto zde právní úprava stále ponechává dostatek prostoru pro zneužití. Z tohoto důvodu pokládám za důležité právní úpravu rozšířit o lhůtu, po kterou musí být dítě ponecháno v péči bez nabytí státního občanství. Tato lhůta by měla za cíl odradit osoby, které by takto právní úpravu chtěly zneužít.

Po analýze předložených informací zabývajících se nabytím státního občanství ČR vybranými formami, které jsou předmětem diplomové práce, lze tvrdit následující. Nový zákon č.186/2013 Sb. nahrazující předešlou právní úpravu zákona č. 40/1993 Sb. sice přináší ve svém znění novinky, avšak lze tvrdit, že se nejednalo o nutnou rekonstrukci. Postačovalo by, kdyby zákon č. 40/1993 Sb. byl novelizován. Nový zákon sice přináší oproti staré právní úpravě změny i zásadního charakteru, ale přesto právní jádro zůstává neměnné. Právním jádrem jsou myšleny zásady a cíle nabytí.

Při vypracovávání této práce jsem se z důvodu krátké doby účinnosti zákona potýkal s nedostatkem zdrojů ať v podobě literatury, nebo judikatury. Přesto jsem byl schopen jejich analýzou, dospět k tomu že veškeré formy nabytí, které jsou předmětem rozboru této diplomové práce, lze označit za zdařilé¹⁸⁴ a opodstatněné. Nicméně s vývojem vnitrostátního práva, mezinárodního práva a práva EU bude nejspíše v budoucnu nutné opět právní úpravu novelizovat tak, aby nejen odpovídala státoobčanským trendům, ale také aby efektivně zamezovala účelovému nabytí státního občanství ČR. Nemluvě o formě nabytí prohlášením v §31, §32, které se postupem času stanou zbytečnými z důvodu vymření osob, kterým byla tato úprava věnována.

---

¹⁸⁴ Příloha č.1 a č.2, dokazují, že o tyto formy nabytí je zájem a jsou v praxi využívány.

Seznam nejčastěji použitých zkratk

Zákon č. 186/2013 Sb.	Zákon č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)
Zákon č. 40/1993 Sb.	Zákon č. 40/1993 Sb. o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky
ČR	Česká republika
SR	Slovenská republika
EU	Evropská unie
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. vyhlášení Listiny Základních Práv A Svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
MV	Ministerstvo vnitra
Ústavní zákon č.1/1993 Sb.	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
PLR	Polská lidová republika
MLR	Maďarská lidová republika
ČSFR	Československá federativní republika
ČSR	Československá republika

Seznam použitých zdrojů

Monografie

1. ČERNÝ, Jan a VALÁŠEK, Miloš. *České státní občanství: Ucelený výklad právních předpisů ČR*. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2.
2. EMMERT, František. *Dvojití občanství v českém právu*. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2014. xiii, 125 stran. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-284-7.
3. EMMERT FRANTIŠEK. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Vydání první. Praha: Leges, 2016. 216 stran. Teoretik. ISBN 978-80-7502-163-2.
4. GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-423-7.
5. KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2016. 810 stran. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7380-606-4.
6. PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. 1152 stran. Student. ISBN 978-80-7502-084-0.
7. SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 494 stran. Student. ISBN 978-80-87576-48-9.
8. VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabývání a pozbývání státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 287 s. ISBN 80-7201-625-3.
9. VLČKOVÁ, Alena. *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem): právní úprava k 1.8.2003*. Vyd. 1. Praha: Eurounion, 2003. 416 s. ISBN 80-7317-024-8.
10. ZOUBEK, Vladimír. *Právověda a státověda: úvod do právního a státovědního myšlení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 700 s. ISBN 978-80-7380-239-4.

Zákonná úprava

1. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*
2. Usnesení č. 2/1993 Sb. *vyhlášení Listiny Základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky*
3. Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., *obecný zákoník občanský*
4. Zákon č. 11/1918 Sb. *o zřízení samostatného státu československého*
5. Zákona č. 236/1920 Sb., *kterým se doplňují a mění dosavadní ustanovení o nabývání a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé*
6. Zákon č. 194/1949 Sb., *o nabývání a pozbývání československého státního občanství*
7. Zákon č. 94/1963 Sb. *o rodině*
8. Ústavní zákon č. 143/1968 Sb. *o československé federaci*
9. Zákon č. 165/1968 Sb. *o zásadách nabývání a pozbývání státního občanství*
10. Zákon č. 39/1969 Sb. *o nabývání a pozbývání státního občanství České socialistické republiky*
11. Zákon č. 88/1990 Sb. *kterým se mění a doplňují předpisy o nabývání a pozbývání československého státního občanství*
12. Zákon č. 283/1991 Sb. *o Policii České republiky*
13. Zákon č. 40/1993 Sb. *o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky*
14. Zákon č. 272/1993 Sb. *ze dne 12. října 1993, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky*
15. Zákon č. 153/1994 Sb., *o zpravodajských službách*
16. Zákon č. 193/1999 Sb. *o státním občanství některých bývalých československých státních občanů*
17. Zákon č. 325/1999 Sb. *o azylu*
18. Zákon č. 326/1999 Sb. *o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*

19. Zákon č. 328/1999 Sb. *o občanských průkazech*
20. Zákon č. 329/1999 Sb. *o cestovních dokladech*
21. Zákona č. 133/2000 Sb., *o evidenci obyvatel a rodných čísel a o změně některých, zákonů ve znění č. 227/2009 Sb., a 424/2010 Sb.*
22. Zákon č. 634/2004 Sb., *o správních poplatcích*
23. Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*
24. Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*
25. Zákon č. 91/2012 Sb., *o mezinárodním právu soukromém*
26. Zákon č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)*

Důvodová zpráva a legislativní návrh

1. Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 186/2013 Sb.
2. Usnesení ústavně právního výboru č. 164 ze dne 27. února 2013 k vládnímu návrhu zákona o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů

Judikatura

1. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94. NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 27. 03. 2018]. Dostupný z <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI-9-94>

Internetové zdroje

1. *Dvoji občanství | Generální konzulát České republiky v New Yorku* [online]. 2004 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/consulate.newyork/cz/konzularni_a_vizove_informace/obcanstvi/dvoji_obcanstvi/index.html
2. *Euroskop.cz - Občanství Evropské unie* [online]. 2005 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/625/sekce/obcanstvi-evropske-unie/>

3. *Lidé bez státního občanství | Na cestě k občanství - UNHCR Czech Republic* [online]. 2001 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cz/90-czkomu-pomahamelide-bez-statniho-obcanstvi-html.html>
4. Nabývání státního občanství České republiky narozením - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-narozenim.aspx>
5. Nabývání státního občanství České republiky určením otcovství - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-urcenim-otcovstvi.aspx>
6. Nabývání státního občanství České republiky osvojením - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-osvojenim.aspx>
7. Nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 31 zákona o státním občanství České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-31-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>
8. Nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 32 zákona o státním občanství České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-32-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-32-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx

9. Nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 35 a podle § 73 ve spojení s § 35 zákona o státním občanství České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-35-a-podle-73-ve-spojzeni-s-35-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>
10. Nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle § 36 zákona o státním občanství České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/nabyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-prohlasenim-podle-36-zakona-o-statnim-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>
11. *Testy otcovství* [online]. 2010 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.dnacentrum.cz/sluzby//>
12. *Vybrané typy pobytů na území ČR - (Bezpečná práce, SIMI books)* [online]. 2014 [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <http://www.migrate.com/bx/cs/1/2>

Odborné články

1. ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina Získání českého občanství podle nového zákona. *SLOVO Bulletin pro cizince a o cizincích*. 2013 č. 4
2. EMMERT, František Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu? *Právní rozhledy*. 2014, roč. 22, č. 10
3. OLJAČA, Goranka Konec trnité cesty za českým občanstvím? *SLOVO Bulletin pro cizince a o cizincích*. 2012, roč. 9, č. 4

Resumé

The thesis deals with the acquisition of citizenship of the Czech Republic with focus on currently in force Act no. 186/2013 Coll. The thesis is mainly focus on these forms of the acquisition of citizenship of the Czech Republic by automatic acquisition ex lege and by acquisition by declaration.

The first part of the diploma thesis deals with definition of concepts related to state citizenship. Concepts such as state citizenship, homelessness or dual citizenship. Explaining these concepts is key to further understanding the subject.

The next part is devoted to the historical excursion into the individual forms of acquisition. Historically, only these forms that are the subject of the work are described. Along with the historical excursion, the thesis also deals with the international regulation of the acquisition of citizenship.

The main part of the thesis is devoted to the acquisition of citizenship of the Czech Republic according to Act No. 186/2013 Coll. It describes the various forms of acquisition ex lege including the form of acquisition by declaration. Subsequent analysis of these forms in question is subject to evaluation.

Seznam příloh

Příloha č. 1

PLZEŇ	<u>2013</u>	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>
nabytí státního občanství prohlášením	8	270	80	80	61
nabytí státního občanství určením otcovství	33	48	68	52	58
nabytí státního občanství nalezením	0	0	0	0	0
nabytí státního občanství osvojením	0	0	1	0	0
nabytí státního občanství v souvislosti se svěřením do náhradní rodinné péče	0	3	5	6	7

Zdroj: Krajský úřad Plzeňského kraje - Odbor vnitřních věcí a krajský živnostenský úřad.

Příloha č. 2

MV ČR	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>
nabytí státního občanství určením otcovství	1543*			
nabytí státního občanství nalezením	32			
nabytí státního občanství osvojením	22			
nabytí státního občanství v souvislosti se svěřením do náhradní rodinné péče	0			

*Údaj je uveden pouze za sledované období let 2014-2016, přičemž, toto číslo bývá často nepřesné, z důvodu, že rodiče musí dojít nejprve k podání žádosti rodičů o vystavení osvědčení o státním občanství České republiky pro dítě, aby se o nabytí českého státního občanství naše úřady, v první řadě Úřad městské části Praha 11, dozvěděly.

Zdroj: Ministerstvo Vnitřní ČR -Odbor všeobecné správy oddělení státního občanství a matrik.

Příloha č. 3

ČESKÁ REPUBLIKA

označení správního orgánu:
označení organizačního útvaru:

Č. j.

LISTINA
O NABYTÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ
níže jmenovaný(á):

Jméno a příjmení:
Datum a místo narození:

nabývá na základě prohlášení podle ustanovení
§ 31 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky
a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

státní občanství České republiky

V _____ dne _____

otisk úředního razítka _____ jméno, příjmení, funkce a podpis
oprávněné úřední osoby _____

K nabytí státního občanství České republiky dochází dnem převzetí této listiny.

Číslo zúčtovatelného tiskopisu: E 000000

Příloha č. 4

ČESKÁ REPUBLIKA

označení správního orgánu:
označení organizačního útvaru:

Č. j.

LISTINA
O NABYTÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ
níže jmenovaný(á):

Jméno a příjmení:
Datum a místo narození:

nabývá na základě prohlášení podle ustanovení
§ 32 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky
a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

státní občanství České republiky

V _____ dne _____

otisk úředního razítka _____ jméno, příjmení, funkce a podpis
oprávněné úřední osoby _____

K nabytí státního občanství České republiky dochází dnem převzetí této listiny.

Číslo zúčtovatelného tiskopisu: F 000000

Příloha č. 9

ČESKÁ REPUBLIKA
Ministerstvo vnitra

Č. j.

LISTINA
O NABYTÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ
níže jmenovaný(á):

Jméno a příjmení:
Datum a místo narození:

nabývá na základě prohlášení podle ustanovení
§ 36 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky
a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

státní občanství České republiky

V ..... dne

otisk úředního razítka jméno, příjmení, funkce a podpis
oprávněné úřední osoby

K nabytí státního občanství České republiky dochází dnem převzetí této listiny.

Číslo zúčtovatelného tiskopisu: J 000000

Zdroj příloh č. 3 -9: Přílohy k vyhlášce č. 425/2013 Sb.

Příloha č. 10

Prohlášení

Jméno a příjmení:
Datum a místo narození:
Rodné číslo:

Prohlašuji.

1) že jsem v době od 01.01.1969 do 31.12.1992 volbou nebo udělením státního občanství Slovenské socialistické republiky nebo Slovenské republiky

a) nenabyl/a*
b) nabyt/a*

2) že jsem cizí státní občanství

a) nenabyl/a*
b) nabyt/a*

- jakého státu (jakých států):

- den, měsíc a rok jeho (jejich) nabytí:

- způsob jeho (jejich) nabytí:

- státní občanství manžela (manželky)
v době nabytí cizího státního občanství:

- datum uzavření manželství

Beru na vědomí, že toto prohlášení je důkazním prostředkem ve smyslu § 51 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

Poučení: Podle § 63 odst. 1 písm. c) bodů 3 a 4 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), se přestupku dopustí fyzická osoba tím, že uvede nepravdivý nebo neúplný údaj, který může mít zásadní vliv na rozhodnutí ve věci, anebo tento údaj zatají, aby jako žadatel o vydání osvědčení nebo jako zákonný zástupce nebo opatrovník žádající o vydání osvědčení pro dítě získala toto osvědčení pro sebe nebo pro dítě. Za spáchání tohoto přestupku může být správním orgánem uložena pokuta až do výše 50 000 Kč.

Datum: .....

Podpis žadatele

Příloha č. 11

DOTAZNÍK
k žádosti o nabytí státního občanství České republiky určením otcovství podle § 28
zákona č. 186/2013 Sb.

1. Dítě, jehož se žádost o nabytí státního občanství určením otcovství týká

Jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení
Datum a místo narození
Rodné číslo, bylo-li přiděleno
Státní občanství
Bydliště
Finanční prostředky, ze kterých jsou zajišťovány životní potřeby a náklady dítěte
Čerpání dávek státní sociální podpory a dávek v hmotné nouzi dítětem
Druh pobytu, který dítě v České republice má nebo v minulosti mělo
Bylo za dítě již v minulosti žádáno o státní občanství České republiky, kdy a kde

2. Matka dítěte

Jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení
Datum a místo narození
Rodné číslo, bylo-li přiděleno
Státní občanství
Bydliště
Rodinný stav
Děti
Zaměstnání
Podnikatelská činnost

Měsíční příjem
Čerpání dávek státní sociální podpory a dávek v hmotné nouzi matkou dítěte

3. Otec dítěte

Jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení
Datum a místo narození
Rodné číslo, bylo-li přiděleno
Státní občanství
Bydliště
Rodinný stav
Děti
Zaměstnání
Podnikatelská činnost
Měsíční příjem
Čerpání dávek státní sociální podpory a dávek v hmotné nouzi otcem dítěte

4. Údaje týkající se určení otcovství

Datum určení otcovství
Matriční úřad nebo soud, před kterým došlo k souhlasnému prohlášení o určení otcovství

5. Některé další skutečnosti týkající se žádosti

Žije otec dítěte, ke kterému určil otcovství, s dítětem ve společné domácnosti
Podílí se otec dítěte, ke kterému určil otcovství, na výchově dítěte
Plní otec dítěte, ke kterému určil otcovství, vůči dítěti výživovací povinnost, případně v jaké výši

Dne .....

.....
podpis oprávněné úřední osoby

.....
podpis zákonných zástupců dítěte

otisk úředního razítka

Zdroj příloh č. 10 – 11: Přílohy k zákonu č. 186/2013 Sb.